

Andragoški center Republike Slovenije

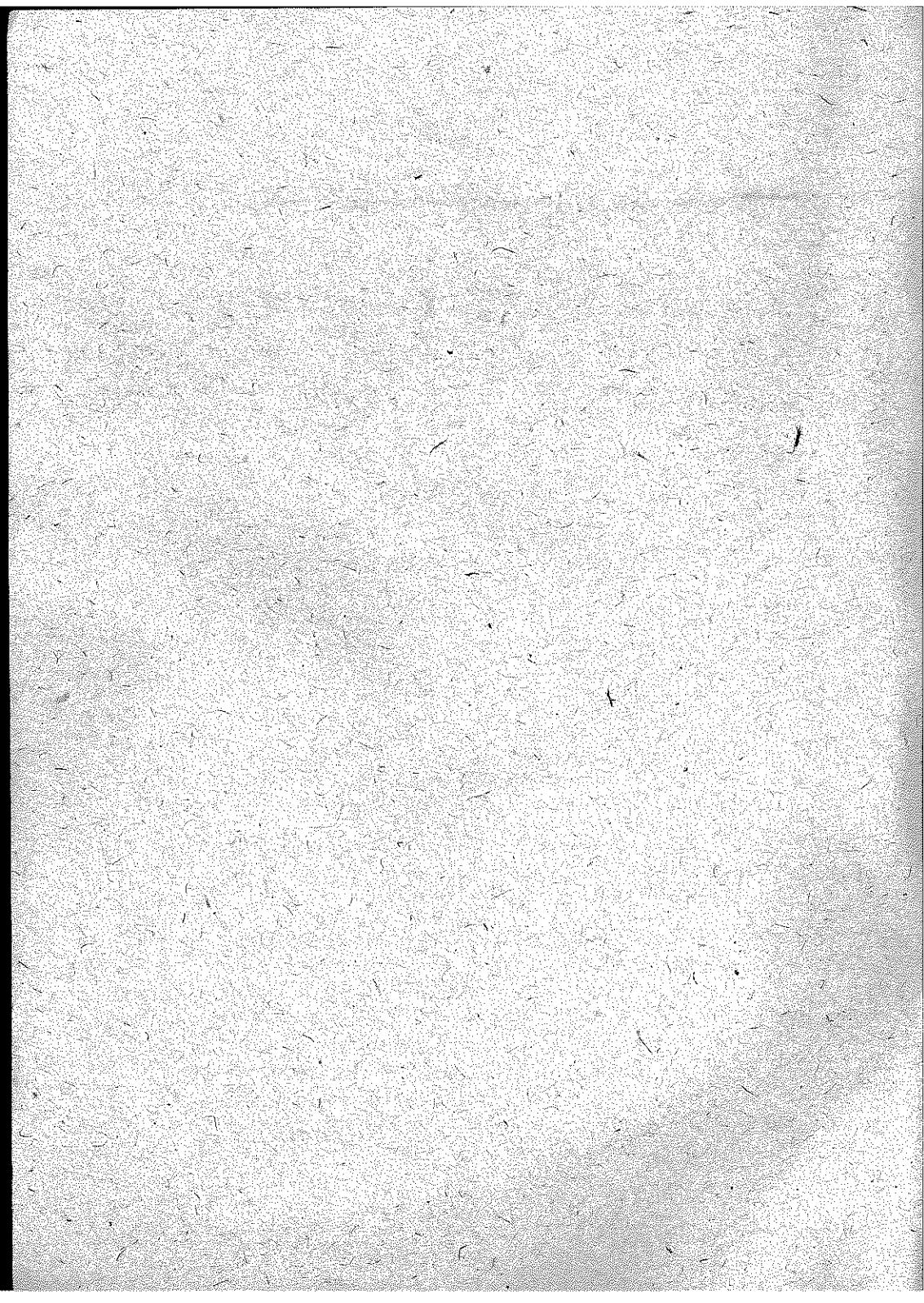
Slovene Adult Education Centre

NOVIČKE

MAJ 1995
POSEBNA ŠT.

- Dnevi slovenskega izobraževanja '94 ● Obiskali smo študijske krožke ● Krkinih 40 let, povezanih z znanjem ● Ugotavljanje in potrjevanje znanja. ● Z veseljem ponudim svoje znanje drugim ● Izobraževalni program Brezposelnost je lahko izliv ● Izobraževanje in učenje odraslih ● Odpiramo prvo središče za samostojno učenje ● Študij na daljavo - nove izobraževalne priložnosti. ● Prva svetovna konferenca o vseživljenjskem učenju ● Izobraževanje odraslih kot dejavnik razvoja Slovenije ● Obiskali smo študijske krožke (II.)
- Pregled izobraževalne dejavnosti Andragoškega centra v preteklem letu ● Uspodbujanje za življenjsko uspešnost ● Pridobivanje kvalifikacij v certifikatnem sistemu
- Izobraževanje odraslih v prehodnem obdobju ● Meja med delom in učenjem počasi izginja

Spoštovana obiskovalka, spoštovani obiskovalec prireditve - Dnevi slovenskega izobraževanja '95!

Veseli nas, da ste med obiljem informativnega in drugega gradiva segli tudi po NOVIČKAH. Ali jih že poznate?

Sprašujemo zato, ker je pred vami posebna skupna izdaja tega informativnega biltena za izobraževanje odraslih v Sloveniji. Novičke izhajajo od novembra 1992 zato, a bi z njimi zboljšali obveščenost vseh, ki so kakor koli povezani z izobraževanjem in učenjem odraslih. Vsebino te številke smo posebej izbrali. V njej so prispevki, ki najbolj ponazarjajo dogajanja v preteklem letu na tem področju. V razmislek nam ponujajo marsikaj, predvsem pa kažejo, kako pomembno je učenje odraslih za naš skupni razvoj.

Prireditve UČILA '95 je že dvajseta po vrsti. Namenjena je predstavitvi novosti, dosežkov, razvoju in spodbujanju učenja. Izobraževanje odraslih se organizirano, pod vodstvom ACS, predstavlja tretjič. Bogat je sejemski program, spoznali boste najrazličnejše izobraževalne programe, prilagojene potrebam različnih ciljnih skupin. Izvajalci izobraževalnih programov razvijajo in posodabljajo učne metode in gradivo, tako da procesi učenja resnično ustrezajo potrebam odraslih udeležencev. Čedalje večja pozornost je namenjena metodam naravnega učenja, ki poteka v sproščenem in prijetnem okolju ob uporabi različnih virov za pridobivanje znanja in razvijanje sposobnosti... Vse to boste začutili, ko se boste sprehodili po razstavnem prostoru. Program dopolnjujejo predstavitve v bogati obsejemski dejavnosti.

Ponosni smo, da so se povabilu na to prireditve pridružili tudi predstavniki iz tujine. Prihajajo iz Danske, Nemčije in Madžarske. Predstavili bodo programe in projekte, ki pomenijo dosežke razvoja izobraževanja odraslih v njihovih okoljih. Nekatere uspešno razvijamo in že vpeljujemo na Slovenskem.

Maša Stavanja, ACS

Dnevi slovenskega izobraževanja '94

"Prehaja v navado, da se tedaj, ko prihaja pomlad, 'šolniki' srečamo na Gospodarskem razstavišču in pomlad kar napovedujemo," je začel govor dr. Slavko Gaber ob odprtju 14. sejma učil in Dnevov slovenskega izobraževanja. Za nas, ki delamo v izobraževanju odraslih, je to lepo povabilo in izviv, saj smo se na takšni izobraževalno-sejemski prireditvi letos šele drugič organizirano predstavili.

Zdaj, ko je ta ustvarjalni vrvež za nami, ugotavljamo, da slovenska didacta dobiva svoje mesto in svoj značaj. To so potrjevali številni obiskovalci, našeli so jih več kot 15.000.

Vsi, ki ste z nami sodelovali ali nas obiskali ste začutili, kakšna pozornost je bila na prireditvi namenjena izobraževanju! Zvrstilo se je 130 izobraževalnih dogodkov.

V četrtek, 10. 3. 1994 je bilo še posebno živahno prav na razstavnem prostoru, namenjenem izobraževanju odraslih. V programu obsejemskih prireditv je bilo predstavljenih 24 strokovnih tem, udeležilo pa se jih je 530 obiskovalcev. Ta dan ste se mnogi srečali, si izmenjali informacije, izkušnje, inspiracije. Povsod je bilo čutiti zelo motivirane in ustvarjalno obetavne pogovore, ki napovedujejo razvoj izobraževalnih programov v izobraževanju odraslih.

Razstavljalci in sodelavci, s katerimi smo se ves teden srečevali, so se teh prireditv in sejma udeležili z različnimi cilji. O svoji dejavnosti in programih so želeli obvestiti širšo javnost, privabiti čim več udeležencev v seminarje, skratka, uspešno tržiti in se dogovarjati za naročila posameznih izobraževalnih oblik in vsebin, ki jih razvijajo. Mnogi so bili z nami že lani, nekateri tokrat prvič, vsi pa želijo sodelovati tudi na naslednjih podobnih prireditvah.

Če primerjam vtise z letošnje prireditve s podobno prireditvijo v ZDA, ki nam jo je v lanski julijski številki opisal Miran Morano, gotovo ne morem trditi, da je tudi pri nas izobraževanje že "posebno". Ponudba, tekmovanost in prizadevnost posameznikov v organizacijah, zavodih in firmah pa nakazujejo razvoj v tej smeri. Dosežke bomo ugotavljali čez leto dni, ko se bomo spet srečali.

Naj tudi končam z mislimi iz govora dr. Slavka Gabra, ki je dejal, da "v prireditvah zaljubljeni prireditelji vabimo k sodelovanju že zdaj."

Maša Stavanja, ACS (Novičke, marec '94)

Obiskali smo študijske krožke

Študijska krožka v Radovljici

V Radovljici delujeta dva krožka v sklopu Ljudske univerze, kjer vodi Študijske krožke Marjetka Vrhunc-Mulej.

Konec decembra je začel delovati krožek Slikanje na steklo. V njem je zbranih 9 žensk, ki so ob našem obisku že izdelovalle prave umetnine. Nekatere poslikave na steklo, ki so jih napravile, so bile tako dobre, da smo sprva mislili, da so to vzorci, po katerih se učijo, a se je kasneje izkazalo, da so jih napravile same. Krožek vodi mentorica Zdenka Hribar, občasno pa povabijo vanj kakšnega strokovnjaka, da jim pokaže nove tehnike. Med našim obiskom so se tako seznanjali s tehniko izdelovanja vitražev, sodelovala pa je gospa Ksenija Potočnik iz Cerknje, ki se je te umetnosti naučila v Kanadi. Tudi same udeleženke precej prizadeno isčejo vire znanja. Zbrale so že precej strokovne literature, tako domače kot tuge in jo preštudirale, da bi se spopolnile v znanju. V krožek bodo povabili tudi strokovnjake, da bodo ocenili njihove izdelke, saj bi se rade seznanile tudi z estetskimi zakonitostmi pri slikanju na steklo, ob koncu pa želijo svoje izdelke predstaviti javnosti na razstavi.

Drugi krožek se imenuje Literarna ustvarjalnica in ga vodi Marjetka Vrhunc Mulej. V njem je šest članov iz občine Radovljica, srečujejo pa se enkrat na teden po tri ure. Mentorica je pridobila člane sama, največ po znancih.

Člani študijskega krožka si prizadevajo razširiti znanje iz pesniškega ustvarjanja in drugega kreativnega pisanja. Razpravljajo o načinih in oblikah pisanja, literarnih vrstah, osnovah stilistike idr. Dolgoročni namen je spoznati načine literarnega ustvarjanja. Vsi so že napisali katero pesem, v krožku se o teh pesmih pogovarjajo, jih ocenjujejo in drug drugega spodbujajo. Gradivo bodo zbrali, ga uredili in grafično oblikovali v zbornik, tega pa natisnili in predstavili javnosti.

Člani krožka in mentorica uporabljajo pri pripravi tem strokovno slovstvo, slovarje in strokovne članke.

S kolesom gre najdlje

Tisti, ki redno prebirate časnike, ste verjetno decembra zasledili zapis o akciji, ki jo je pripravil ta krožek, ki deluje v okviru podjetja College za kvaliteto življenja Grosuplje (vodja Štefan Huzjan, mentor Sebastjan Vehar). Akcija je imela precejšen odmev: v Ljubljani so namreč očistili sneg z nekaj kolesarskih stez, na katere so komunalna podjetja "pozabila". To je bila le stranska dejavnost članov krožka, sicer pa prav zdaj zavzeto pripravljajo priročnik za kolesarje, v njem bodo objavili športne, zdravstvene, turistične, tehnične in druge napotke za vse, ki bi radi uživali na kolesu. Pripraviti nameravajo tudi kolesarski načrt mesta Ljubljane, ki bo poleg kolesarskih poti vseboval

tudi napotke za najkrajše povezave med posameznimi deli mesta, opozarjal na nevarne odseke idr.

V krožku je osem moških, tó pa je že kar posebnost, saj smo ob pregledu ugotovili, da so se doslej za delo v krožkih navduševale po večini ženske. Da bi uresničili cilje, so zbrali in preučili že kar precej domačega in tujega slovstva, povezujejo pa se tudi s strokovnjaki z različnih področij.

Keramika

Študijski krožek, ki ga vodi mentorica Darja Žorž, poteka v Kanalu ob Soči. V njem je deset članov iz Kanala, sestajajo se v stavbi nekega podjetja, vsak teden po tri ure. Voditeljica študijskih krožkov iz Kanala, Marija Stanič, je animirala člane po Primorskih novicah, s plakati po kraju in s posebnimi pisnimi sporočili.

Udeleženci v krožku iščejo možnost za izražanje ustvarjalnosti z delom z različnimi vrstami gline. Hkrati si prizadavajo ohraniti starodavno izročilo in razviti v ljudeh poseben odnos do umetnin. Ob obisku smo si ogledali manjšo razstavo njihovih prvih izdelkov, ki so zelo prijetni za oko, nam pa so se zdeli še prav posebno lepi, saj smo se tudi sami poskusili v oblikovanju gline in ugotovili, da je potrebno za še tako preprost izdelek kar precej spretnosti in znanja. Ob koncu programa bodo člani krožka odprli razstavo in na njej predstavili svoje izdelke.

Za učno gradivo (članke in strokovne knjige) najpogosteje poskrbi mentorica. Pri iskanju strokovnega slovstva ji pomagata tudi Zveza kulturnih organizacij in Društvo keramikov iz Ljubljane.

Italijanski jezik in kultura

Krožek je pritegnil enajst članov in ti se sestajajo v Osnovni šoli Kanal pod mentorstvom Ivana Mignozzija.

Osrednji cilj krožka je učenje italijanskega jezika ob spoznavanju italijanske kulture, umetnosti in zgodovine. Tako so na srečanjih krožka že obdelali italijansko opero in kuhinjo, obravnavajo pa tudi pogovorno italiančino, uporabo jezika v uradih ter pisanje raznih dopisov. Konverzacija in sodelovanje sta v takem krožku zelo pomembni, zato so srečanja krožka raznolika tudi po izpeljavi. Člani prenašajo znanje na različne načine; s skupinskim delom, dramatizacijami ali pa kateri izmed njih predstavi dogovorjeno temo.

Poglejmo, kako je potekalo eno izmed takšnih srečanj: Član krožka, doma iz Goriških Brd, si je zadal nalogu predstaviti domači kraj. Zelo zanimivo je predstavil nekatere kraje v Brdih, drugi člani pa so mu pomagali s posameznimi temami: eden je predstavil naravne znamenitosti hribov Sabatin ter njegovo vlogo v novejši zgodovini, drugi je povedal, kako se prideluje vino in opisal vinske sorte, ki uspevajo v teh krajih, itn. Mentor si je medtem zapisoval napake v izgovarjavi in pisavi, po predstavitvi pa so se o njih pogovorili in jih razčlenili. Za samo predstavitev so izdelali panoje in na

njih predstavili nekaj posebnosti teh krajev, s seboj pa prinesli tudi razne knjige, razglednice in letake na obravnavano temo.

Ob koncu so ugotovili, da Goriška Brda še niso nikjer celostno predstavljena tako, da bi bili domači in tuji obiskovalci o tej pokrajini temeljito poučeni. Porodila se je zamisel, naj bi zbrano gradivo uredili in izdali v primerni in privlačni obliki. Ob koncu srečanja so pripravili pokušino vin iz Goriških Brd, pico in češnjevo sladico.

Literaturo prinašajo na srečanja vsi - mentor in člani. Precej potrebnega gradiva dobijo na Zvezi kulturnih organizacij v Novi Gorici, kjer je mentor zaposlen. Težko pa je dobiti predvsem slovarje italijanskega jezika, ker so v knjigarnah pošli.

Krožek že od začetka pesti pomanjkanje prostora, zato se je moral kar trikrat seliti. Šolski prostori, v katerih se sestajajo zdaj, tudi niso najprimernejši, ker popoldan niso ogrevani, ne dopuščajo pa tudi, da bi imeli člani stalen kotiček, kjer bi shranjevali gradivo, ki nastaja.

Mag. Ester Možina, Jasmina Mirčeva, Sonja Klemenčič, ACS (*Novičke, marec '94*)

Krkinih 40 let, povezanih z znanjem

Proti koncu maja smo se zbrali številni strokovni sodelavci, ki se ukvarjamо kadrovanjem in izobraževanjem v izobraževalnem centru Krke. Srečanje s pomenljivim naslovom Krkinih 40. let, povezanih z znanjem, je potekalo v novih poslovnih prostorih za izobraževalno dejavnost. Program je obsegal predstavitev celotnega sistema Krke kot podjetja, novosti, ki jih vpeljujejo v že sicer zgledno razviti projekt razvoja kadrov - letni pogovor in izobraževalna dejavnost Krke, ogled novih prostorov in opreme, prikazane pa so bile tudi možnosti za uporabo najsodobnejše izobraževalne tehnologije.

"Krka je podjetje na trdnih temeljih, za nami sta dolgoletna uspešna rast in zanesljiv razvoj. Spremembe v svetu so bliskovite. V Krki smo jih v preteklosti dohiteljali in nameravamo z njimi v korak tudi v prihodnje. Najdragocenejše pa je to, da ves čas vlagamo v znanje. Naši strokavnjaki morajo imeti poleg splošne izobrazbe in specialnega znanja tudi pozitivno usmerjenost in svojo vizijo, biti morajo odprtii in mednarodno usmerjeni, sposobni uporabljati znane in izkušnje ter znati razmišljati strateško". Tako razglablja generalni direktor Krke g. Miloš Kovačič o poslovanju Krke v preteklem poslovnem letu.

Temu razmišljanju sledijo v Krki na vseh področjih.

Kadrovska izobraževalna dejavnost ima izdelane dolgoročne cilje, uresničuje jih postopno in nenehno dopolnjuje. Naj jih naštejem:

- zviševanje ravni splošnega, strokovnega in specialnega znanja zaposlenih;
- izboljšanje kadrovske sestave glede na stopnjo strokovne izobrazbe in vrsto poklica;
- usposabljanje zaposlenih za hitro prilagajanje spremembam v firmi in zunaj nje, na trgu;
- izobraževanje vsakega člena kolektiva vsaj enkrat na leto;
- prizadevanje za ustvarjanje čim boljših medsebojnih odnosov in visoke kakovosti izdelkov ter storitev, ki jih zahteva sodelovanje na mednarodnem trgu;
- sistematično pripravljanje svojih strokovnjakov za vse naloge podjetja;
- načrtno vlaganje v izobraževanje posameznika za razvoj delovne kariere in njegove osebnostne rasti.

Oblike vlaganja v znanje so različne, od štipendiranja, omogočanja in organiziranja študija zaposlenih na vseh stopnjah, izpopolnjevanja, dopolnjevanja in pridobivanja specialnega znanja, usposabljanja z delom do samoizobraževanja.

Interni izpopolnjevanje, v Krki obsegajo programe iz informatike, vodenja, tujih jezikov in kakovosti.

Posebna oblika spodbujanja mladih za raziskovalno in razvojno delo so Krkine nagrade, ki jih podeljujejo že od leta 1970. Novost v tej ponudbi je tudi program za mlade podjetnike. Ob tem še podatek, da se je posameznik v Krki lani izobraževal povprečno 34 ur ali 4,25 dneva.

V to ni všteta bogata kulturna dejavnost, ki s kolonijami, z razstavami, s prireditvami in organiziranjem obiskov takšnih dogodkov dopolnjuje splošno izobrazbeno raven zaposlenih.

Izobraževalna dejavnost bo potekala odslej v prenovljenih prostorih, ki obsegajo poleg Konferenčne dvorane, jezikovne in računalniške učilnice še pet učnih prostorov, prilagojenih večjim ali manjšim skupinam udeležencev.

Podrobneje so nas seznanili z novostjo, ki jo vpeljujejo v sklopu projekta razvoj kadrov in jo imenujejo Letni pogovor (performance appraisal). Izvajajo ga kot sistematični pogovor med vodjo in zaposlenim, ki traja najmanj eno uro in ga pripravijo enkrat na leto. Izdelano imajo natančno metodologijo izpeljave takšnega pogovora, jasne cilje in vsebino.

To srečanje in predstavitev je prvi korak v odpiranju Krke, zato vabijo vse, ki bi si radi ogledali možnosti in pogoje za izvedbo izobraževanja, tudi vašega, da jih pokličete in jim to sporočite. Vabijo vas k sodelovanju, oglasite se jim.

V imenu vseh udeležencev se še enkrat zahvaljujem za povabilo, gostoljubnost in bogat strokovni program. Vaša pridobitev je v ponos celotnemu izobraževanju. Želimo vam veliko užitkov ob učenju, poučevanju in poslovnih uspehov.

Iz bogatega pisnega gradiva povzela Maša Stavanja, ACS (*Novičke, junij '94*)

Ugotavljanje in potrjevanje znanja

Na Andragoškem centru Slovenije poteka razvojni projekt za postavitev mreže ugotavljanja in potrjevanja znanja (v nadaljnjem besedilu tudi UPZ). Zamisel prihaja iz anglo-saksonskih dežel, kjer izvajajo UPZ že več kot deset let. Označujejo jo z različnimi imeni: Uradna potrditev poprejšnjega učenja (Accreditation of Prior Learning - API), Priznanje poprejšnjega in izkušenjskega učenja (Recognition of Prior and Experiential Learning), Ocenjevanje poprejšnjega učenja (Prior Learning Assessment) ipd. Na ACS smo se odločili za uporabo izrazov 'ugotavljanje' in 'potrjevanje'.

Oglejmo si najprej, o kakšnem znanju želimo govoriti in kaj pomenita v tej zvezi pojma 'ugotavljanje' in 'potrjevanje'. Gre za neformalno pridobljeno znanje:

- izkušenjsko znanje (izkušnje, pridobljene na delovnem mestu, življenjske izkušnje),
- znanje, pridobljeno s samostojnim izobraževanjem
- znanje, pridobljeno ob neformalnem druženju,
- znanje, pridobljeno s pomočjo drugih oseb,
- znanje, pridobljeno pri ukvarjanju s konjičkom.

Znanje se je širilo po takšnih poteh, odkar živi človeštvo. Že pri starih Grkih najdemo zapise filozofov, ki so priznavali izkušenjsko učenje, v srednjem veku se je znanje širilo od mojstra do vajenca, kasneje pa po vodenih pogovorih med prijatelji in znanci (npr. saloni v preteklem stoletju v Franciji in Italiji), z organiziranim dopisovanjem med posamezniki, kjer je eden prevzel vlogo poučevalca. Dandanes je veliko možnosti za pretok znanja po neformalni poti, ki jih prinašata predvsem bliskovit razvoj medijev v zadnjih desetletjih (od radia, kina, televizije do računalnikov) in nova miselnost, ki je človeku odprla vrata v vseživljenjsko izobraževanje. Pod pojmom 'ugotavljanje' znanja razumemo skupno (ustanova in posameznik!) zbiranje podatkov o znanju, ki ga je nekdo pridobil na prej omenjeni način. Ugotavljanje poteka dlje časa (od nekaj tednov do nekaj mesecov), zajema pa zbiranje najrazličnejših dokazil o znanju, priporočil, ki jih pošlejo nekdanji ali zdajšnji delodajalci ali stranke neke osebe, raznih izdelkov, ki jih je oseba nekoč ustvarila, ipd. Na podlagi dokazil se potem ustanova odloči, ali je potrebno še preverjanje z izpitom. 'Potrjevanje' pa pomeni uradno priznanje takšnega znanja in izdajo spričevala ali potrdila zarj. Kako poteka celoten proces, si bomo podrobneje ogledali kasneje.

Prvi, ki so se sredi šestdesetih let zavedeli, da je neformalno pridobljeno znanje bogastvo, ki ga je treba izrabiti in formalno priznati, so bili Američani. V sedemdesetih letih so opravili raziskavo Cooperative Assessment of Experiential Learning, CAEL (Vzajemno ocenjevanje izkušenjskega učenja), v kateri je sodelovalo 10 različnih univerz in kolidžev. Izid raziskave je pokazal, da je znanje, pridobljeno zunaj izobraževalnih ustanov, lahko enakovredno ali celo boljše od tistega, ki je pridobljeno na tradicionalnih izobraževalnih ustanovah, da je mogoče to znanje z ocenjevalnimi metodami, ki se

danesh uporabljajo, ovrednotiti in da ga bo mogoče - če se bo sistem tudi v praksi izkazal kot učinkovit - kot model včleniti v izobraževalne programe. Pripravili so načrt za izvajanje UPZ in omogočanje vpletanja tako pridobljenih spričeval v sistem formalnega izobraževanja in morebitnega pridobivanja nazivov. Izobraževalne ustanove v ZDA so se hitro navdušile za UPZ in danes se s to dejavnostjo ukvarja že več kot 1200 univerz in kolidžev. Kasneje (v osemdesetih letih) so zgledu ZDA sledile tudi druge dežele. Prva je bila Velika Britanija, ki je namenila vpeljevanju UPZ večjo vsoto denarja; povabila je večje število strokovnjakov iz ZDA in poslala tja na šolanje tudi svoje ljudi. Proti koncu osemdesetih let pa se je dejavnost UPZ čedalje hitreje širila, najprej v Kanadi, Avstraliji, kasneje v Novi Zelandiji, Nemčiji in drugje.

Za Slovenijo je postavljanje mreže UPZ izredno pomembno, ker odpira poleg zdajšnjih šol in izobraževalnih ustanov nove možnosti za pridobivanje izobrazbe, odkriva znanje, ki so ga posamezniki pridobili z izkušnjami ali samoizobraževanjem in omogoča preverjanje znanja na nekem osrednjem mestu, vsem, ki so obiskovali najrazličnejše neverificirane izobraževalne programe.

Ustanove, ki se ukvarjajo z UPZ

UPZ poteka različno. Lahko se z dejavnostjo ukvarja posebej za to pooblaščena ustanova, lahko pa je to telo ali komisija, ki deluje v sklopu katere koli izobraževalne ustanove. Postopek je razdeljen na tri dele: ugotavljanje, morebitno preverjanje (če je znanje mogoče ustrezno dokazati kako drugače, se lahko ta del izpusti) in potrditev znanja. Znanje dokončno potrdi še telo, komisija ali ustanova na višji ravni. To nalogo opravljajo za to posebej pooblaščeni državni organi.

Za vsako področje uresničevanja dejavnosti je treba določiti standarde znanja. Ustanovi se posebna komisija na državni ravni in ta potrdi standarde, ki jih je pripravilo ustrezno strokovno telo. Standardi znanja so merilo kandidatovega znanja in obvladovanja spremnosti. Zaželeno je, da so usklajeni s tistimi, ki jih pridobijo posamezniki v rednih šolah, zato so po navadi v komisijah tudi predstavniki šolstva.

V nekaterih deželah sme obstajati v sklopu države le ena različica standardov znanja za vsako posamezno področje, druge jih dopuščajo več, delodajalc pa se odločijo za tisto, ki jim bolj ustreza. Še boljše je, če pri pripravi standardov sodelujejo tudi drugi, zaniteresirani, kot npr. delovne organizacije. Tako nastanejo sčasoma katalogi znanja za posamezno področje.

Ugotavljanje znanja

Ugotavljanje znanja je dolgotrajnejši proces, ki poteka v interakciji med kandidatom in svetovalcem, osebo, ki je za kandidata nekako odgovorna, saj je to človek, ki kandidata sprejme takoj na začetku 'pod svoje okrilje', mu je ves čas v oporo ter ga vodi in spremi vse do konca procesa. Na prvem srečanju se svetovalec in kandidat podrobneje seznanita in skupaj ugotovita, kakšni so kandidatovi cilji. Pri

nadaljnijih srečanjih se dogovorita, kakšna dokazila, priporočila ali potrdila o svojem znanju lahko kandidat priskrbi in v kolikšnem času. Svetovalec je oseba, ki je podrobno seznanjena s standardi znanja za posamezna področja, s tem, kakšne vrste dokazila, potrdila o znanju ali priporočila so veljavna, in na podlagi tega znanja presodi, ali potrebuje kandidat še kakšno dodatno izobraževanje. Ker je dobro poučen o najrazličnejših izobraževalnih ustanovah, ki so kandidatu na voljo, mu svetuje, kam naj se le-ta obrne. Postopek zbiranja dokazil in priprave na preverjanje trajajo po navadi od nekaj tednov do nekaj mesecev. V tem času se kandidat večkrat sreča s svetovalcem, da ta lahko postopno ugotavlja vrzeli v njegovem znanju. Če je potrebno, seznani z različnimi metodami, tehnikami in tehnologijo samostojnega učenja ali pa ga napoti v ustrezne izobraževalne programe. Svetuje mu tudi, če se pojavijo težave pri učenju. Da bi svetovalcu vse to omogočil, pripravi kandidat že na začetku svoj živjenjepis (curriculum vitae), iz tega pa skupaj izluščita pretekla dosežke in pripravita načrt za pridobitev delne ali popolne kvalifikacije.

Preverjanje znanja

Preverjanje opravljajo posebej usposobljeni in pooblaščeni spraševalci, ki imajo za to licenco. Od njih se ne zahteva le strokovno znanje za posamezno področje, temveč morajo imeti tudi primerne osebne lastnosti, kakršne tako delo zahteva. Spraševalec mora biti sprejemljiv in imeti posluh za različne kulture, načela in sposobnosti; biti mora zanesljiv in objektiven. Njegova naloga je, da skupaj s kandidatom preveri in oceni znanje po postavljenih merilih (standardih) za pridobitev spričevala; spraševalec odloči, ali so kandidatova dokazila verodostojna in še zmeraj veljavna (niso zastarala!), ali so predloženi izdelki res kandidatovo delo in ali je njegovo znanje uporabno v praksi; ali je potrebno še dodatno preverjanje. Le-to poteka v primernem okolju in sproščenem ozračju. Uporabljajo se najrazličnejše nove izvirne metode ocenjevanja, ki so po navadi različne od splošno veljavnih:

- pogovor,
- demonstracija,
- ocena primerov, izdelkov ali drugega priloženega gradiva, opravljenega dela, rešenih problemov,
- preskus (testiranje) na delovnem mestu,
- preskus (testiranje) opravljanja dela (popravilo pokvarjene aparature),
- simulacija delovnih nalog in situacijski preskusi (primerni predvsem za ocenjevanje celostnega znanja: analitično razmišljanje, odločanje, občutljivo odločanje na vedenje drugih, sposobnost sporazumevanja in načrtovanja ipd.)

Pri ocenjevanju izdelka sta navzoča vsaj dva strokovnjaka. Kandidat v pogovoru razloži, kako je zasnoval in izdelal določen predmet.

Potrjevanje znanja

Sistem nadgrajevanja znanja za pridobitev kvalifikacije poteka po načelu zbiranja 'kreditnih' točk, ki je v tujini razširjen, predvsem v anglosaksonskih deželah, tudi v rednem šolstvu (predvsem visokem). Kandidat pridobi z vsakim opravljenim izpitom točko (credit), in ko zbere dovolj točk, pridobi določen naziv. Naziv lahko podeli le posebej pooblaščena ustanova. Pri nas 'točkovnega' sistema nismo, zato bomo, vsaj za zdaj, ostali pri 'predmetih' in zbiranju 'potrdil - spričeval', ki jih bo mogoče vplesti v okvire formalnega izobraževanja.

Nataša E. Jelenc, ACS(Novičke, avgust '94)

Z veseljem ponudim svoje znanje drugim Kako ocenjujejo Borzo znanja njeni uporabniki

Da je bila ustanovitev Borze koristna pridobitev, je pokazal že odziv ljudi. Danes, po letu in pol, sodeluje v Borzi že blizu 1000 ljudi, ki so dali okrog 1400 različnih ponudb znanja ali pa so znanje iskali. Zanimalo nas je, kaj o Borzi menijo njeni uporabniki, kako jo ocenjujejo in česa si še želijo.

Sestavili smo vprašalnik z 10 vprašanj. Nekatera so bila odprtega tipa, druga izbirnega. Vprašalnik smo poslali vsem takratnim uporabnikom Borze, odgovore pa nam jih je vrnila kar polovica in to je zelo ugodno.

Odgovori ponudnikov se pri nekaterih vprašanjih iz razumljivih razlogov razlikujejo od odgovorov iskalcev, pri drugih pa so dokaj skladni. Predstavljamo vam tiste, ki so najpogostejsi ali posebno zanimivi. Pojdimo po vrsti.

Kaj ste zvedeli za Borzo znanja?

Večina jih je zvedela za Borzo iz osrednjega slovenskega dnevnika Delo, kjer smo na začetku nekajkrat objavili reklamni oglas, iz radia in iz teleteksta (danes bi bila slika verjetno drugačna, saj nam ta čas brezplačno objavljajo sprotno ponudbo in povpraševanje druga javna občila). Presenetljivo malo jih je za Borzo zvedelo iz plakata in zloženke, čeprav smo razdelili tega gradiva kar precej.

Zakaj ste se odločili prav za Borzo znanja, čeprav bi lahko znanje ponudili ali dobili tudi drugje? Kakšni razlogi so vas vodili pri tej odločitvi?

(Ker je nekaj novega; ker omogoča zasluzek; ker je mogoče komunicirati zgolj telefonsko; ker lahko dobite ali ponudite znanje, ki ga druge ni mogoče dobiti; ker

vas preprosto veseli svoje znanje ponuditi drugim, ker želite navezati stike z drugimi ljudmi, ipd.).

Presentljiv je odgovor ponudnikov. Več kot tretjina jih je odgovorila, da so se za Borzo znanja odločili zato, ker jih preprosto veseli znanje ponuditi drugim. Drugi razlogi so, da je Borza novost, ki jo je bilo vredno preskusiti, omogoča zaslužek, neformalno učenje in uresničuje željo po navezavi stikov z novimi ljudmi. Iskalci pa vidijo vrednost Borze predvsem v tem, da lahko dobijo tisto znanje, ki ga ni mogoče dobiti drugje. Zelo pomembno zanje je tudi to, da se lahko učijo v manj formalnih okvirih ter prilagajajo čas in kraj učenja svojim potrebam. Očitno so prišli na svoj račun tudi tisti, ki žive v slabših gmotnih razmerah, saj navajajo kot razlog za vključitev to, da lahko dobijo znanje tudi po nižjih cenah kot drugje. Pomembno se jim tudi zdi, da lahko dobe informacije preprosto in hitro. In še nekaj odgovorov:

- Z dolgoletnim delom na določenem področju pridobi človek določeno znanje in izkušnje, ki jih ne najde v knjigah in tako prihrani trud in denar drugim, obenem pa pridobi znanje s področjem, ki jih obvladujejo drugi.
- Največja škoda se mi zdi zadrževati v sebi znanje, ki si ga pridobiš v šoli in s samoizobraževanjem.
- Sem "lastnik" v tujini zelo iskanega znanja in izkušenj, ki jih pri nas (v Sloveniji) še ni.
- Če se bo Borza znanja še kaj razširila, bo rneni kot invalidu pomenila lahek dostop do nekaterih stvari, ki jih želim zvedeti.
- Ker se mi je zdelo tako prenašanje znanja zelo zanimivo. Zavrtiš šest številk in avtomatski odzivnik ti pove, kaj kdó ponuja in kaj kdó išče.
- Iskala sem informacije o tem, kdo bi mi lahko prevedel strokovno besedilo. Odgovora na to sicer nisem dobila, me je pa gospa pri telefonu vprašala ali želim sama ponuditi svoje znanje. Zakaj pa ne? In tako sem se odločila - morda bom lahko celo kaj zaslužila.
- Za Borzo sem se odločil, ker sem preskusil že vse druge možnosti, pa mi ni uspelo dobiti želenega znanja.
- Mislim, da bi se pri vas lahko naučila kar koli.
- Borza znanja se mi je zdela preprosta rešitev za marsikatero vprašanje. Druženje ljudi z enakimi interesi, ne more biti kaj drugega kot uspeh.

Ali se vam zdi Borza znanja primeren način povezovanja ljudi s skupnimi interesi?

97 odstotkov uporabnikov Borze se z odgovorom strinja, dva odstotka nista odgovorila, eni osebi pa se tako prenašanje znanja ne zdi primerno. Številke so dovolj zgovorne, zato komentar ni potreben.

Ali bi se na Borzi znanja oglasili večkrat, če bi bila v vaši soseski?

Tri četrtnine ljudi bi prihajalo na Borzo osebno, če bi bila v njihovi soseski. Morda se zdi odgovor neskladen glede na to, da se ljudje priglašajo na Borzo skoraj samo po telefonu. Treba pa je upoštevati tudi objektivno okoliščino, da je namreč Andragoški

center, kjer je bila Borza tedaj, ko smo zbirali podatke, v industrijskem območju, tja pa ljudje bolj malo zahajajo. Očitna pa je njihova potreba po osebnem komuniciranju.

Ali ste zadovoljni s postopkom posredovanja podatkov?

Večina je s postopkom posredovanja zadovoljna, nezadovoljni so le nekateri, ki jim še ni uspelo dobiti ustrezne osebe, z znanjem, ki ga iščejo. Ker se je do danes obseg ponudbe in povpraševanja že močno povečal, domnevamo, da so tudi ti našli tisto, kar so iskali. Nekaj nezadovoljstva pa je povzročal računalniški program, ki nam je na začetku delal težave, vendar so te k sreči že odpravljene.

Ste bili zadovoljni z ljudmi, ki so zaposleni na Borzi znanja?

Z zadovoljstvom ugotavljamo, da so ljudje z osebami, ki so delale in še delajo na Borzi, razen z nekaj izjemami, zadovoljni, nekateri bi jih radi tudi osebno spoznali. Kar nekaj neutralnih odgovorov ("ne vem") pa kaže, da so to morda težko presodili, glede na to, da so se pogovarjali z njimi zelo kratki čas.

Ali se vam zdi način objavljanja ponudbe in povpraševanja v javnih občilih ustrezen?

66 odstotkov uporabnikov nima pripomb k ustaljenem načinu objavljanja, kar 21 odstotkov pa jih ni zadovoljnih. Pripominjajo predvsem, da je premalo objav. Tudi mi bi si želeli več objavljanja, vendar smo glede tega povsem odvisni od dobre volje uredništev javnih občil, ki nam sprotno ponudbo in povpraševanje objavljujo brezplačno, saj za drugačen način nimamo denarja.

Ali bi se znova obrnili na Borzo znanja?

Ljudje Borzo znanja potrebujejo, saj jih le 1 odstotek pravi, da se na Borzo ne bi več obrnili.

Pripombe in predlogi

Uporabniki Borze so dali številne pripombe k delovanju Borze. Nekatere so pozitivne, nekaj je negativnih, nekaj jih je mogoče upoštevati in so bile dobrodošle, druge pa žal ostajajo neuresničljive želje. Največkrat so uporabniki izrazili željo po večji obveščenosti. Omenili smo že, da obveščanje zahteva denar, tega pa žal nimamo. Kar nekaj ljudi si želi, da bi jih osebno seznanjali z vsem, kar se dogaja na Borzi. Žal to ni mogoče, kerjti odkar je Borza prešla iz preskusne faze v obdobje rednega delovanja, je tam zaposlena le ena oseba. Njeno temeljno in bistveno delo je, da odgovarja na telefonske sklice in si jih zapisuje. Ob tem ji ne ostaja časa za druge dejavnosti.

Predloge, ki so jih dali uporabniki, bi lahko strnili v tri večje skupine: propagandne akcije, širitev Borze znanja in srečanja. O informiraju in propagandi in s težavami v zvezi s tem je bilo že kar nekaj povedanega, zanimivi pa so predlogi v zvezi s širitevijo Borze. Uporabniki predlagajo ustanovitev lokalnih borz (o tem se že dogovarjamo), hkrati pa povezovanje zunaj meja Slovenije - nekakšna internacionalna Borza. Zamisel, ki je vsekakor vredna premisleka! Zelo velikjo uporabnikov je izrazilo željo, da bi organizirali skupna srečanja, kjer bi si lahko menjavali izkušnje in znanje, morda bi srečanja organizirali tudi tematsko in povabili narie strokovnjake ali pa bi organizirali interesne skupine. Predlogov je veliko in zanimivi so, žal pa večina presega okvire in možnosti Borze znanja.

Kako pogosto spremljate posamezna javna občila?

Vprašanje smo postavili zato, da bi laže in pravilno usmerjali prihodnjo propagando. Pokazalo se je, da največ uporabnikov spremila program nacionalne televizije (žal ima ta, z izjemo teleteksta, najmanj posluha za našo dejavnost). Sledijo osrednji slovenski dnevnik Delo, strokovne revije in časniki, ki objavljajo male oglase, nato različni radijski programi in drugo dnevno časopisje in periodika.

Končamo lahko z ugotovitvijo, da so ljudje na splošno z Borzo znanja zelo zadovoljni. V njej vidijo pridobitev, ki jim omogoča lahek in hiter dostop do informacij in znanja, zlasti tistega, ki ga druge ne morejo dobiti. Ponudnikom pa omogoča zadovoljstvo ob tem, da prenašajo svoje znanje drugim, hkrati pa lahko pri tem tudi zaslužijo. Borza jim je utrla novo pot do znanja, ali kot se je eden od uporabnikov slikovito izrazil: "Borza znanja je kraljica lukenj v šolskem sistemu."

Nekatere stvari bi tudi spremenili, predlogov je veliko, možnosti pa žal malo. Izidi ankete so pokazali tudi, da si ljudje zelo želijo druženja, medsebojnega spoznavanja in učenja v drugačnih oblikah, kot so jim po navadi na voljo.

Za konec pa še misel enega od uporabnikov: "Ljudje se družimo samo za kakšne veselice, kje pa je še kaj drugega, na primer učenje česa novega! Tega pa ni, žal!"

V resnici nekaj malega že je, upamo pa, da bomo sčasoma razvili še več takšnih oblik, ki bodo zadovoljile potrebe najrazličnejših ljudi.

Irena Benedik, ACS(Novičke, avgust '94)

Opoomba: Borza znanja deluje v Ljubljani v Knjižnici Ottona Župančiča, Enota Delavska knjižnica, Tivolska 30, telefon (061) 13 22 178, med 9-13 in 15-17 ur.

Izobraževalni program Brezposelnost je lahko izziv

Izobraževalni program Brezposelnost je lahko izziv

V sklopu programa Evropske skupnosti Phare Democracy Programme, je v šolskem letu 1993/94 potekal na Andragoškem centru Slovenije podprojekt Odpravljanje psihosocialnih posledic daljše brezposelnosti. Ob tem smo pripravili poseben izobraževalni program Brezposelnost je lahko izziv, namenjen tistim brezposelnim, ki so na trgu dela v najslabšem položaju:

- z izobrazbo do vključno IV.stopnje (torej brez poklica ali s poklicem do IV.stopnje),
- ki so brezposelni več kot eno leto,
- ki doslej še niso bili zajeti v kateri koli ukrep aktivne politike zaposlovanja,
- starim do 25 let in nad 40 let.

Izhodišče za pripravo tega programa je bilo razmišljanje, da lahko posamezniku pomagamo pri premagovanju psihosocialnih posledic daljše brezposelnosti tudi s prenašanjem informacij, znanja in s predstavljivo možnosti za načrtovanje posameznih dejavnosti za premagovanje stanja, v kakršnem so se znašli. Brezposelnost je lahko izziv za posameznikov razvoj. Program sestavlja 6 tem:

- Brezposelnost in socialne pravice (dr. Andreja Kavar Vidmar)
- Pravna ureditev zaposlovanja in zavarovanja za primer brezposelnosti v Sloveniji (dr. Ivan Žužek)
- Brezposelnost in odnosi v družini (Marija Cigale)
- Obremenilni in krizni dogodki v vsakdanjem življenju (dr. Mirjana Ule)
- Kako razumeti stres brezposelnosti in se z njim spoprijeti - izkušenjsko usposabljanje (Dušana Findeisen)
- Smiselno načrtovanje osebnega in poklicnega življenja brezposelnih (Nada Mulej).

Program je izpeljan v 24 urah - praviloma v treh ali štirih dnevih, kot delavnica. Pri tem smo namenili posebno pozornost tudi evalvaciji. K sodelovanju smo pritegnili izvajalce programa in udeležence.

Zdaj, v prvi, eksperimentalni fazi, sodeluje v programu 12 različnih organizacij iz 12 občin v Sloveniji (ker ni bilo dovolj denarja, nismo mogli zajeti več organizacij). Vseh 12 izpeljav je potekalo v aprilu in maju 1994. Za vse izvajalce smo na Andragoškem centru Slovenije pripravili štiridnevno usposabljanje za uresničevanje tega programa.

V 12 izpeljav programa Brezposelnost je lahko izziv je bilo v aprilu in maju zajetih 130 brezposelnih, to je 0,1 odstotka glede na vse brezposelne v aprilu 1994.

Udeleženci so obravnavane teme dobro sprejeli. 95 odstotkov jih meni, da jim bodo obravnavane teme pomagale, da se bodo laže znašli v položaju, v katerem so, in prav toliko bi se jih podobnega seminarja še udeležilo.

75 odstotkov udeležencev je seminar spodbudil k takšni dejavnosti, ki jo bodo načrtovali in izpeljali v bližnji prihodnosti. Dobra polovica teh je tudi navedla katere dejavnosti so to: od dejavnega iskanja zaposlitve, do odločitev za vpis v programe izobraževanja, dejavnosti v osebnem življenju in odločitev za samozaposlitev.

90 odstotkov udeležencev zatrjuje, da so na seminarju zvedeli veliko novega o pravicah, ki izhajajo iz položaja brezposelnosti. Seminar je bil uspešen tudi pri seznanjanju udeležencev z novimi možnostmi, kje lahko iščejo pomoč. 88 odstotkov jih za nove oblike in možnosti pomoći (samopomoči in pomoči v okolju) zvedelo prav na seminarju.

Ocene udeležencev in izvajalcev seminarja kot celote ter posebej posameznih sestavin programa kažejo, da je seminar izpolnil cilje. Vsi izvajalci so se strinjali, da je glede na uspešnost seminarja in potreb na "trgu", smiselno in nujno ta program nadaljevati.

Zavedamo se, da utegnejo nekateri strokovni delavci ugovarjati, češ da v tako kratkem času (24-urni seminar) ni mogoče veliko storiti za premagovanje psihosocialnih posledic brezposelnosti - prav temu pa je program namenjen. Vendar lahko po 12 izpeljavah rečemo, da kljub tako kratkem seminarju teme, obravnavane z dejavno udeležbo vseh, veliko pripomorejo k posameznikovemu iskanju novih in drugačnih možnosti, predvsem pa k seznanjanju s tem, kaj se z njim dogaja, kako si lahko sam pomaga ter kakšne pravice in možnosti ima, kje v okolju lahko poišče pomoč, spodbudo in podporo. Zato je pomembno, da se pri podajanju vsebine programa prilagajajo razmeram v okolju.

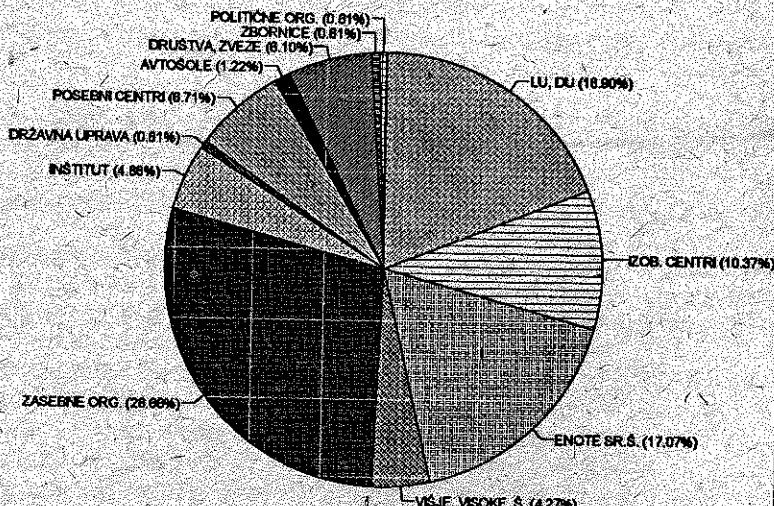
Mag. Tanja Vilič Klenovšek, ACS(Novičke, september '94)

Izobraževanje in učenje odraslih Izvajalci in programi 1994/95

Letošnji Pregled izobraževanja in učenja odraslih v Sloveniji, šesti po vrsti, je izšel v malo drugačni obliki, kot smo bili vajeni doslej. Zasnovali smo ga kot snopič listov s podatki o izvajalcih in programih, ki jih bomo zamenjali takrat, ko bodo podatki zastareli. Želimo si, da to ne bi bilo le enkrat na leto, in ne samo na podlagi vprašalnika, temveč večkrat. Na to bomo morali verjetno še malo počakati, da se za takšno sprotro spremljanje in objavljanje pripravimo vsi.

Letošnji Pregled izobraževanja in učenja odraslih zajema podatke o 164 izvajalcih (lani 189) in 2525 programih (lani okoli 2800). Obojih je nekaj manj tudi zato, ker podatkov, ki so prišli na center septembra, nismo več upoštevali. Delež posameznih izvajalcev v pregledu prikazuje slika.

DELEŽ ZAJETIH IZVAJALCEV 1994/95

V primerjavi z lanskim letom je zajetih več delavskih in ljudskih univerz, enot za izobraževanje odraslih pri srednjih ter višjih in visokih šolah, zasebnih izobraževalnih organizacij, inštitutov in avtošol, društev in zvez društev, gospodarskih zbornic in političnih organizacij, ki smo jih lani prikazali kot "drugi izvajalci". Manj je izobraževalnih centrov (morda tudi zaradi reorganizacij, ki še potekajo), izvajalcev izobraževanja v državni upravi in posebnih centrih.

Tudi letošnje podatke smo zbrali z vprašalnikom. Poslali smo ga vsem izobraževalnim in drugim organizacijam, ki se ukvarjajo z izobraževanjem odraslih. Zopet lahko rečemo, da smo zajeli večino izvajalcev izobraževanja odraslih, čeprav bi jih, glede na število respondentov v študijskem letu 1992/93, radi še več.

Pregled smo spet razdelil v dve "knjigi". V prvi, Izvajalci (A), je najprej abecedni pregled programov, njihovih izvajalcev po regijah in imenskem abecednem vrstnem redu. Ob koncu je v stolpcu dodana številka strani, na kateri je opis programa v drugi knjigi, Programi (B).

Pri vsakem izvajalcu so navedeni njegovi temeljni podatki: ime in priimek direktorja(ice), naslov, telefon, faks, priimek in ime osebe, odgovorne za izobraževanje odraslih, ter kratek opis izvajalske organizacije. V ljubljanski in mariborski regiji smo dodali še pregled članic obeh univerz, ki izobražujejo odrasle v programih za pridobitev izobrazbe.

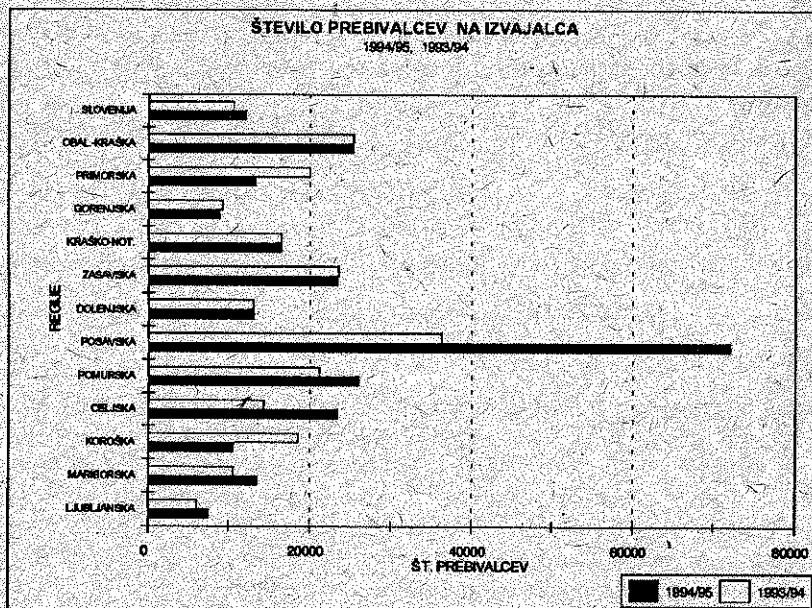
Vsak program je označen s svojo šifro, ki pomaga pri iskanju v drugi knjigi, Programi (B), kjer so navedeni podrobnejši podatki o vsebini programa, o tem, komu je program namenjen, za katera dela izobražuje, ipd. V tej so navedeni vsi programi po področjih izobraževanja. Razvrščeni so po šifrantu, ki je objavljen v zadnjem delu knjige. Opis programov obsega podatke o vrsti programa, komu je namenjen in za katera dela, o vpisnih pogojih, o tem, ali je program verificiran ali ne, in ali predvideva preskus znanja ali ne.

Za podobne programe smo poiskali skupne stične točke in posamezne dele programov zdržili v en program, ki ga delovno imenujemo "standard". Ta je tudi objavljen. S tem se posebnosti posameznih izvajalcev sicer izgubijo, izraziteje pa se pokažejo skupne značilnosti posameznih programov. Zato svetujemo uporabnikom, da nadrobnejše podatke o njem poiščejo pri izvajalcu.

Na koncu je pred šifrantom programov tudi šifrant izvajalcev, kjer šifra označuje številko regije (02 je npr. številka mariborske regije), skupino, v katero je izvajalec razvrščen (dvanašt skupin - npr. 01 pomeni delavsko ali ljudsko univerzo), in zaporedno številko izvajalske organizacije v skupini.

Daleč največ programov ima, tako kot lani, ljubljanska regija (924), sledita gorenjska (314) in mariborska (295). Najmanj programov je v zasavski regiji (5 programov), posavski (30) in kraško-notranjski (55, lani 41). Glede na število prebivalcev pride v ljubljanski regiji 555 ljudi na en program, v gorenjski 620 in mariborski 1102. V regijah z najmanj programi je v zasavski regiji 9363 ljudi na en program, v posavski 2404 in v kraško-notranjski 899. Več informacij o tem nam daje slika, ki prikazuje število prebivalcev na izvajalca letos v primerjavi s študijskim letom 1993/94.

Poleg knjižne izdaje je Pregled izobraževanja in učenja odraslih, tako kot lani, na voljo tudi na računalniški disketi. Ravnanje z njo ni zahtevno in nam vso ponudbo izobraževalnih programov predstavi s sistemom menijev. Ko program poženemo, si lahko izberemo želeni položaj. Pogledamo, kdo vse so izvajalci posameznih programov, kateri so po regijah, lahko pa jih poiščemo tudi po njihovih poštnih številkah.

Mag. Vida A. Mohorčič Špolar, ACS(Novičke, oktober '94)

Odpiramo prvo središče za samostojno učenje

V okviru projekta Organizirano samostojno učenje bomo 13. decembra v Andragoškem centru odprli prvo središče za samostojno učenje. Namerjeno je delavcem Andragoškega centra in drugim strokovnjakom s področja izobraževanja odraslih.

Za ta namen smo v posebnem prostoru uredili tri učna mesta. Opremili smo jih z računalnikom, televizijskim sprejemnikom, videorekorderjem, CD-ROMom, kasetofonom in CD-playerjem. Na voljo je približno 40 kompletov za samostojno učenje, v kratkem pa pričakujemo še nekaj novih, ki smo jih naročili v Angliji. Večina kompletov je v angleškem jeziku, saj je takšnega gradiva v slovenskem jeziku žal malo.

V središču si boste gradivo lahko ogledali in ocenili njegovo ustreznost. Če boste želeli, vam bomo dali tudi podatke o proizvajalcu. Seveda pa se boste v središču lahko tudi samostojno učili.

Središče bosta vodili Irena Benedik in Nataša E. Jelenc. Pomagali vam bosta pri uporabi učnih pripomočkov in z nasveti o gradivu. Ni pa predvidena pomoč pri samem učenju.

Središče bo odprto vsak četrtek in petek od 9. do 12. ure in od 14. do 17. ure. Za obisk se morate predhodno najaviti na telefonsko številko 061 446 482.

Irena Benedik, ACS(Novičke, november '94)

Študij na daljavo - nove izobraževalne priložnosti

Ekonomski fakulteta v Ljubljani je prva visokošolska ustanova v Sloveniji, ki se je odločila, da bo del svojega študijskega programa (prvi letnik visoke poslovne šole) izvajala na daljavo (SND). Zamisel se je porodila kmalu potem, ko se je leta 1991 na Centru za razvoj univerze v Ljubljani začel razvojno raziskovalni projekt Uvajanje študija na daljavo na slovenske visokošolske ustanove. Projekt so spodbudile razmere v slovenskem visokem šolstvu, npr. premajhne kadrovske in prostorske zmogljivosti; te so vsako leto znova zapirale vrata številnim študentom, ki bi si vsekakor zasluzili priložnost za študij. Glede na zmanjševanje števila vpisanih študentov ob delu (v zadnjih desetih letih za polovico), velik osip in zastarele razmere, ki najpogosteje spremljajo takšen študij, je študij na daljavo tudi pomemben korak k izboljšanju

kakovosti študija ob delu. Projekt so financirali Ministrstvo za šolstvo in šport, Ministrstvo za znanost in tehnologijo in Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve.

Na Ekonomski fakulteti v Ljubljani, kjer že nekaj časa prizadenvno raziskujejo, kako bi izboljšali kakovost študija, so spoznali, da bi z vpeljavo študija na daljavo poleg izboljšav kakovosti omogočili mladim generacijam večjo dostopnost svojih izobraževalnih programov, zaposlenim odraslim vseh starosti pa odprte, bolj prožne oblike rednega in tudi vseh vrst nadaljevalnega izobraževanja. Zato so z veseljem sprejeli izziv, da prvi začno izvajati poskusne programe študija na daljavo. Hkrati jim je bila zaupana naloga, da v sklopu letosnjega projekta PHARE pomagajo tudi drugim visokošolskim ustanovam, ki se bodo odločile za vpeljevanje take oblike študija.

Priprave za ŠND potekajo že več kot leto dni. Novembra (14. in 15.) je fakulteta pripravila promocijski seminar, da bi tako seznanila širšo javnost in obe slovenski univerzi s projektom in značilnostimi same oblike ŠND.

Seminarja so se poleg predstavnikov fakultet udeležili tudi minister dr. Slavko Gaber, dr. Pavle Zgaga in številni predstavniki javnih občil. ŠND so predstavili ugledni strokovnjaki iz tujine, kjer je ta oblika študija uveljavljena že več kot dve desetletji in postaja v zadnjih letih vse bolj pomemben del visokošolskega študija. Dr. Nick Farnes je predstavil britansko Odprto univerzo, ki je bila ustanovljena pred več kot dvajsetimi leti in je bila prva visokošolska ustanova v svetu, ki je začela izobraževati samo na daljavo. Danes ima več kot 200.000 študentov, od tega okrog 130.000 na dodiplomskih programih v okviru rednega študija.

Dr. Kari Lampikoski iz Inštituta za marketing v Helsinki je govoril o vse večjem pomenu ŠND v svetu, na pragu drugega tisočletja, predstavljal je mednarodne organizacije ŠND kot so EDEN, EADTU, ICDE, prenos akreditacij in njihovo delovanje.

Nizozemska Odprta univerzo in različne modele ŠND, ki so danes uveljavljeni v svetu, je predstavil dr. Ger van Enckevort (eden od pobudnikov za vpeljevanje ŠND na Nizozemskem in eden od ustanoviteljev nizozemske OU), ki deluje tudi že več kot dvajset let na tem področju. Dr. H.W.G.M. Peer je podrobnejše spregovoril o ekonomski fakulteti, ki je del nizozemske Odprte univerze.

Dr. Lea Bregar je udeležence seznanila s projektom vpeljevanja ŠND na Ekonomski fakulteti v Ljubljani, seminar pa se je končal s panelno diskusijo; v tej se je izkazalo, da je zanimanje za vpeljevanje ŠND zelo živo tudi v drugih slovenskih ustanovah. Seminar so ponovili v nekoliko prilagojeni obliki že naslednji dan, in sicer za predstavnike mreže desetih študijskih središč, ki jih je Ekonomika fakulteta razvila za študente ob delu in se bodo postopno preusmerili v študijska središča za študij na daljavo. V prvem letu bo začelo delovati troje središč, Nova Gorica, Trebnje in Ptuj.

Kot smo že omenili, se bodo študentje v letu 1995 vpisali v prvi letnik visoke poslovne šole in nadaljevali na daljavo vse do diplome. Postopno se bodo v ŠND vključevali tudi drugi programi na Ekonomski fakulteti. Ker je prvi pogoj za ŠND kakovostno

pripravljeno gradivo, so se zbrali vsi profesorji za prvi letnik v tridnevni delavnici, ki jo je vodil eden vodilnih strokovnjakov v svetu za to področje dr. Derek Rowntree. Dr. Rowntree je profesor za razvoj pedagoških in andragoških ved na Inštitutu za izobraževalno tehnologijo pri Odpri univerzi v Veliki Britaniji. Z razvojem učnega gradiva in študijskih programov se ukvarja že več kot trideset let. Na Odpri univerzi je zaposlen od njenega nastanka (1970). V tem času je napisal številne knjige (več kot 30), med katerimi so najbolj znane, Exploring Open and Distance Learning, Preparing Materials for Open, Distance and Flexible Learning, Teaching Through Self-instruction, The Effective Manager idr. Ves ta čas je po vsem svetu vodil delavnice, tako za avtorje gradiva ŠND kot tudi za mentorje (tutorje) in svetovalce v ŠND. Delavnica je bila torej v dobrih rokah, dr. Rowntree pa bo kot svetovalec še prihajal v Ljubljano; oglašil se bo že čez nekaj mesecev, ko bodo pripravljeni osnutki gradiva.

Spomladi, bo Ekonomski fakulteta priredila še nekaj seminarjev (ki jih bodo prav tako vodili tuji strokovnjaki) za izobraževanje mentorjev/tutorjev in svetovalcev, brez katerih si prav tako ni mogoče zamisliti kakovostnega izvajanja študija na daljavo.

Upravičeno lahko pričakujemo, da bo študij na daljavo na Ekonomski fakulteti v Ljubljani potekal kakovostno in predvsem, da bo temu zgledu sledilo čim več fakultet v Sloveniji.

Nataša E. Jelenc, ACS (Novičke, december '94)

Prva svetovna konferenca o vseživljenjskem učenju

V Rimu je od 30. novembra do 2. decembra 1994 potekala velika mednarodna konferenca o vseživljenjskem izobraževanju (uradni naziv konference je bil The First Global Conference on Lifelong Learning). Organizirala jo je mednarodna organizacija z zgovornim imenom Evropska pobuda za vseživljenjsko izobraževanje (The European Lifelong Learning Initiative, skrajšano ELLI) iz Bruslja, v sodelovanju s Svetovno pobudo za vseživljenjsko izobraževanje (The World Initiative on Lifelong Learning, skrajšano WILL), pod pokroviteljstvom Generalnega sekretariata Svetega Evrope. Koliko bo konferenca 'velika' po svojih dosežkih, bo pokazal čas, gotovo pa je bila velika po številu udeležencev, saj je privabila okoli 500 udeležencev iz 50 držav. Med njimi so bila mnoga znana imena, vodje in predstavniki mnogih svetovnih in evropskih organizacij (tako strokovnih in znanstvenih kot tudi političnih in gospodarskih); med govorniki so bili med drugimi, Federico Mayor, generalni direktor Unescga, Ricardo Diez-Hochleitner, predsednik Rimskega kluba, James Appleberry, predsednik ameriškega združenja državnih kolidžev in univerz, Yves Beernaert, direktor Evropskega združenja za izobraževanje učiteljev, in drugi. Iz Slovenije sta poleg mene sodelovala še dr. Peter Tancig, predsednik Odbora za znanost in tehnologijo v Državnem zboru, in mag. Joško Čuk, podpredsednik Gospodarske zbornice Slovenije.

Poleg plenarnih predstavitev je delo na konferenci potekalo v šestih tematskih skupinah, poleg tega pa so bile organizirane še posebne razprave in predstavitve. Naslovi tem za delo v skupinah kažejo, da je bila konferenca zasnovana interdisciplinarno. Temeljna združevalna vsebina za vse je bilo vseživljenjsko učenje, ki ga je konferenca obravnavala s tehle vsebinskih zornih kotov:

- poslovanje, trgovina in industrija;
- izobraževanje odraslih in poklicno izobraževanje;
- visoko izobraževanje;
- šole in usposabljanje učiteljev;
- neformalni izobraževalni sistemi, skupnost in nevladih organizacije;
- stalno izobraževanje in poklicna združenja.

Ponujene teme so omogočile udeležbo strokovnjakom in odgovornim osebam z različnih področij; tako se je konference poleg ljudi, ki se poklicno ukvarjajo z izobraževanjem, udeležilo tudi veliko poslovnežev, menedžerjev, inženirjev in tehničnih strokovnjakov. To je imelo specifičen vpliv na delo in izid konference, katere glavni namen je sicer bil vnesti in uveljaviti strategijo vseživljenjskega izobraževanja na vsa področja življenja in dela. Zgodilo se je, in to ocenjujem kot največji dosežek te konference, da so vseživljenjsko učenje in izobraževanje sprejeli kot neizogibno dejstvo in edino mogočo razvojno strategijo - tako splošno kot tudi v gospodarstvu in tehnologiji - prav strokovnjaki teh področij. To je bila - med konferencami, ki sem se jih doslej udeležil - morda prva, kjer se nismo prepričevali o pomenu ideje vseživljenjskosti izobraževanja le tisti, ki že delamo v izobraževanju (torej prepričani prepričane), ampak so nas prepričevali o razvojnem pomenu te zamisli drugi strokovnjaki. Pri tem je bilo zame pomembno spoznanje, da je po trideset in več letih, odkar je bila svetu sporočena zamisel o vseživljenjskem izobraževanju, ta pobuda dobila nove zagovornike. To pa so tisti, ki s svojim položajem pogosto odločajo o denarju, poslovni politiki, razvoju tehnologije, znanosti in na sploh o družbeni razvojni politiki. Morda pa to obeta zamisli, načelom in strategiji vseživljenjskosti izobraževanja odslej ugodnejše možnosti za uveljavitev.

Poleg aktivnega sodelovanja v razpravah smo slovenski udeleženci imeli na konferenci tudi panelno predstavitev teme Neformalno izobraževanje in učenje v organizacijah (Zoran Jelenc).

Na konferenci so bili sprejeti začasni zaključki in ugotovitve ter predlogi programa za naprej (v naslovu navedeno "za 21. stoletje"). Ker je šlo na konferenci za oblikovanje strategije za naprej, je sprejetje takšnih usmeritev tudi dokument o temeljni strateški usmeritvi za prihodnost.

Slovenski udeleženci konference smo menili, da je zamisel o vseživljenjskosti izobraževanja v Sloveniji sicer kar živa, da pa se še ni uveljavila v politiki in strategiji našega izobraževanja in razvoja nasprotni. Razmišljali smo, kako bi lahko njeno uveljavitev pospešili. Videli smo zlasti tele možnosti:

- spodbuditev ustrezne razprave v slovenskemu Parlamentu, obenem s predstavitvijo aktualnih vprašanj razvoja izobraževanja odraslih v Sloveniji;
- s pomočjo GZS prenesti spoznanja o pomembnosti vseživljenjskega učenja in konceptu 'organizacije, ki se uči' v slovenska podjetja; to bi bilo mogoče povezati

- z aktivnostmi za razvoj kakovosti proizvodnje in delovanja organizacij (t.i.m. 'total quality menegement', o čemer se je na konferenci veliko govorilo);
- včlanitev Slovenije (ACS) v ELLI in aktivno sodelovanje s to organizacijo;
- prevod pomembnejših gradiv s konference za popularizacijo ideje o vseživljenjskem izobraževanju v Sloveniji; s tem omogočiti dogovore o nadaljnjih aktivnostih pri razvijanju koncepta in strategije vseživljenjskega izobraževanja in učenja v Sloveniji;
- s sredstv javnega obveščanja popularizirati načela in strategijo vseživljenjskega izobraževanja v Sloveniji in tako pospeševati njeni uveljavitev.

Dr. Zoran Jelenc, ACS (Novičke, december '94)

Tiskovna konferenca o raziskovalnem projektu

Izobraževanje odraslih kot dejavnik razvoja Slovenije

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, ki je bilo eden od dveh naročnikov raziskovalnega projekta Izobraževanje odraslih kot dejavnik razvoja Slovenije (drugi je bilo Ministrstvo za školstvo in šport) in ga je tudi sofinanciralo, je dne 13. januarja 1995 na tiskovni konferenci v prostorih Vlade R Slovenije predstavilo projekt časnikarjem.

Časnikarji so pred konferenco prejeli informacijo, ki jo je pripravil izvajalec projekta in jo objavljamo tudi za bralec Novičk.

Raziskovalni projekt Izobraževanje odraslih kot dejavnik razvoja Slovenije je izpeljal Andragoški center Republike Slovenije kot nosilec v letih 1991-93, raziskovalno poročilo je bilo objavljeno leta 1994. Del projekta, Visokošolsko izobraževanje odraslih, je kot izvajalec opravil Center za razvoj Univerze. Projekt so sofinancirala tri ministrstva: Ministrstvo za znanost in tehnologijo, Ministrstvo za školstvo in šport ter Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve. Projekt je vodil dr. Zoran Jelenc.

Predmet raziskovanja je bila predvsem sistemski ureditev izobraževanja odraslih v Sloveniji.

V projektu smo z uporabo metode primerjalnega in empiričnega raziskovanja ter statističnih in drugih sekundarnih virov raziskovali izobraževanje odraslih po njegovih poglavitnih področjih in vrstah:

- izobraževanje odraslih za piodobitev izobrazbe, to je formalno izobraževanje na različnih stopnjah: osnovni, srednji, višji in visoki; pri tem smo posebno pozornost namenili poklicnemu izobraževanju;
- neformalno izobraževanje z vsemi njegovimi vrstami ter oblikovnimi in vsebinskimi različicami: splošno in poklicno, spopolnjevanje in usposabljanje, temeljno in nadaljnje.

Naštete vrste in področja izobraževanja odraslih smo obravnavali po enotni shemi, tako da smo za vsako področje ugotavljali: sistemsko ureditev in organiziranost izobraževanja, potrebe po izobraževanju ter oblike in metode izobraževanja.

Pri raziskovanju sistema in organiziranosti smo namenili pozornost zlasti zakonski ureditvi, upravljanju, financirанию, vrsti in mreži institucij ter infrastrukturnim dejavnostim. Pri raziskovanju potreb po izobraževanju odraslih smo se ukvarjali z metodologijo za ugotavljanje in spremeljanje potreb ter z njihovo klasifikacijo, in kjer je bilo mogoče, smo tudi ugotavljali ali ocenili potrebe. Pri raziskovanju oblik in metod izobraževanja odraslih pa smo preučevali organiziranost izvajalcev, programe izobraževanja in način njihovega izvajanja.

V raziskavi smo dosledno uporabljali primerjalno metodo. Naše stanje smo primerjali s stanjem v drugih državah. Na podlagi kritične analize stanja pri nas smo predlagali mogoče sistemske rešitve in ureditev za izobraževanja odraslih v Sloveniji v prihodnosti.

Izsledke raziskovanja smo objavili v šestih raziskovalnih poročilih:

- (1) SNOVANJE IN SISTEMSKO UREJANJE IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH - SPLOŠNA IZHODIŠČA IN PRIMERJALNI PREGLED STANJA V SLOVENIJI (nosiča dr. Zoran Jelenc in Olga Drofenik)
- (2) PROGRAMI, OBLIKE IN METODE IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH - SPLOŠNA IZHODIŠČA (nosiča: Metka Svetina)
- (3) SISTEMSKO UREJANJE POKLICNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH (nosiča mag. Angelca Ivančič)
- (4) VISOKOŠOLSKO IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH V SLOVENIJI (nosič Bogomir Mihevc)
- (5) TEMELJNO IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH IN NEFORMALNO IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH (nosiča Olga Drofenik in dr. Zoran Jelenc)
- (6) POTREBE PO IZOBRAŽEVANJU ODRASLIH (nosiča mag. Vida A. Mohorčič Špolar)

Izsledki raziskovanja so uporabni pri nadalnjem snavanju in sistemskem urejanju izobraževanja odraslih v Sloveniji. Uporabljajo jih lahko tako snavalci in načrtovalci politike in sistema, izvajalci in drugi udeleženci izobraževanja odraslih ter raziskovalci, primerni pa so tudi za mednarodne primerjave in študije.

Opisani raziskovalni izsledki so prispevek k oblikovanju in razvoju sistema izobraževanja odraslih v Sloveniji. Poleg splošnih podlag za sistemsko urejanje dajejo tudi modele za urejanje in spremeljanje stanja.

Ugotovitve raziskovanja so bile deloma uporabljenе že med raziskovanjem, saj jih je mogoče uporabljati v celoti - po celotni opravljeni raziskavi - pa tudi po delih. Doslej so bili uporabljeni tile deli raziskave:

- Splošna izhodišča za sistemsko urejanje se že uporabljajo pri pripravi zakonskih aktov in sistemskih rešitev za izobraževanje odraslih v Sloveniji.

- Poklicno izobraževanje odraslih: pri pripravi novega zakona o poklicnem izobraževanju smo uporabili gradivo Izhodišča in predlogi za sistemsko urejanje poklicnega izobraževanja odraslih.
- Temeljno izobraževanje odraslih: podatki o funkcionalni pismenosti v Sloveniji se uporabljajo pri projektu za odpravljanje funkcionalne pismenosti ter kot izhodišča pri izvajaju programov usposabljanja za življenjsko uspešnost.
- Potrebe po izobraževanju odraslih: metodologija za ugotavljanje potreb je bila uporabljena pri projektih, kjer so ugotavljali potrebe po izobraževanju odraslih; med temi je tudi ugotavljanje potreb po izobraževanju v podjetjih in zavodih.

Ugotovitve pa bodo še bolj uporabne v prihodnosti, posebno v tehle primerih:

- Sistemsko urejanje vprašanj izobraževanja odraslih, ki jih zajema raziskava; tako za posamezna področja izobraževanja (npr. formalna, neformalna, visokošolsko itn.) kot tudi po sistemskih področjih (zakonodaja, upravljanje, organiziranost, financiranje, nacionalni program, oblike in metode itn.).
- Skupaj s poprejšnjimi raziskavami sistema in družbenega položaja izobraževanja odraslih bodo ugotovitve tega projekta omogočile izdelavo celostne konceptije izobraževanja odraslih v Sloveniji, to je končno sintezo vseh dozdajšnjih raziskovalnih ugotovitev, ki jo načrtujemo v novem dveletnem projektu Razvoj in uveljavljanje sistema izobraževanja odraslih v Sloveniji. V njem je predvidena tudi operativna vpeljava nekaterih sistemskih rešitev v našo praks.
- Teoretična izhodišča za razvoj programov izobraževanja odraslih bodo omogočila odpravo dozdajšnje neustrezne prakse, s katero so programi izobraževanja odraslih nastajali s prilagajanjem iz programov za izobraževanje otrok in mladine, in nadomestitev te prakse s pripravo izvirnih programov izobraževanja za odrasle.
- Vse predložene metodologije in modeli (npr. za ugotavljanje potreb, razvoj visokošolskega izobraževanja odraslih, izobraževanje odraslih na srednji stopnji, nacionalni program itn.) bodo neposredno uporabni bodisi za globalno sistemsko ureditev bodisi za posamezne primere.

Poleg navedenega bodo raziskovalni izsledki raziskave uporabljeni tako, da bodo objavljeni:

- v tematsko urejenih publikacijah o posameznih vsebinskih ali sistemskih vprašanjih pri izobraževanju odraslih (predvideno v zbirki Andragoškega centra Slovenije z naslovom Študije in raziskave);
- na domačih in mednarodnih strokovnih srečanjih o vprašanjih sistemske ureditve in o posameznih temah pri izobraževanju odraslih.

Ker je raziskovalni projekt zelo obsežen in daje številne in različno uporabne izsledke, bomo napravili poseben načrt za včlenjevanje raziskovalnih izsledkov v prakso. To bo tudi predmet že navedenega novega razvojno-raziskovalnega projekta Razvoj in uveljavljanje sistema izobraževanja odraslih v Sloveniji.

Iz obsežnega raziskovalnega poročila o projektu (okrog 1.600 strani) bomo v letu 1995 postopno izdali šest publikacij in tako omogočili dostop do raziskovalnih ugotovitev vsem, ki jih to področje zanima.

Predvidevamo izdajo tehle publikacij:

- ORGANIZACIJE ZA IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH V SLOVENIJI
- RAZVOJ PROGRAMOV ZA IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH
- POKLICNO IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH
- VISOKOŠOLSKO IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH
- TEMELJNO IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH
- POTREBE PO IZOBRAŽEVANJU ODRASLIH

Dr. Zoran Jelenc, ACS (Novičke, januar '95)

Obiskali smo študijske krožke

Po slovesni podelitevi potrdil vodjem in mentorjem študijskih krožkov, ki je bila 23. novembra 1994 v Andragoškem centru Slovenije, je začela delovati nova generacija študijskih krožkov. Krožke vodijo mentorji in vodje, ki so se usposabljali od 23. maja do 10. junija 1994 na Andragoškem centru ter lanskoletni mentorji in vodje, ki so se odločili, da bodo nadaljevali delo.

O vinu ob svetem Martinu

V začetku decembra lani smo v Tržiču obiskali krožek z zanimivim imenom O vinu ob svetem Martinu. Krožek poteka v zelo prijetnem prostoru Kurnikove hiše (najstarejša tržiška hiša - zdaj mestni muzej mesta). Mentor Janez Šter in vodja študijskega krožka Heda Šivic sta navdušila člane z organizirano vinsko rastavo. Tisti, ki so na razstavi pokazali zanimanje za to tematiko in pripravljenost, da bi nadaljevali delo so postali člani krožka. Zdaj je v krožku 16 članov, sestajajo pa se vsako sredo po dve uri.

Ko smo jih obiskali, je mentor povzel vsebino prejšnjih srečanj, nato pa je eden od udeležencev orisal zgodovino slovenskih vin ter z diapozitivi prikazal vinska območja v Sloveniji. Po tej uvodni razlagi je potekalo delo v skupinah, vsaka od njih je poskušala določiti katera vina so najbolj značilna za kafero od območij. Razmišljali so o zdravilih učinkih nekaterih sort vina. Na srečanju so se pogovarjali tudi o skorajšnjem izletu in o ogledu najstarejše vinske trte v Evropi, ki jo gojijo v Mariboru. Na koncu srečanja je sledila pokušnja vin, ob kateri so skušali ugotoviti kakovost, značilnosti in pomankljivosti vsake sorte.

Krožkari uporabljajo pri spoznavanju kulture pitja vina zelo pisano paletto učnih metod: predavanje, delo v skupinah, udeleženec sam pripravi temo, razpravljanje z gostom, obiski zunaj učilnice ipd. Od študijskih pripomočkov uporabljajo: tablo, diaprojektor,

fotografski aparat, knjige, članke, predmete za obdelavo vina in vinogradniško mapo. O delu posnamejo videokaseto, in to bodo ob koncu delovanja predstavili javnosti.

Praznični december v Mežiški dolini

Krožek Praznični december v Mežiški dolini sestavljajo predvsem udeleženke lanskoletnega krožka Domači kruh - zdrava prehrana, ki so se odločile, da bodo po končanem delu v prvem študijskem krožku nadaljevale svoje delovanje. Ciljno skupino tega krožka sestavljajo torej predvsem članice Društva rejnic pri Centru za socialno delo Ravne na Koroškem, pa tudi drugi, ki so se za to temo zanimali. Udeleženci se srečujejo po dve uri na teden v sejni sobi Centra za socialno delo, pod vodstvom mentorice Veronike Pesičer.

Poglavitični cilj udeležencev krožka je spoznati zgodovino in vsebino praznikov v Mežiški dolini. V zvezi s tem obravnavajo različne obrede, povezane s takšnimi prazniki, zbirajo stare voščilnice, razglednice in pisma po okoliških krajih, praznične recepte in zamisli za praznična darila. Tema, ki so jo obravnavali ob našem obisku, je bila izdelava praznične smrekice. Srečanje se je začelo s kratko igrico za spoznavanje članic. Nato je mentorica predstavila zgodovino božične ali novoletne smrekice in način pripravljanja novoletnih okraskov. Večji del krožka je nadalje potekal v pripravi novoletnih okraskov, in te so prikazali na razstavi 23. decembra, v Koroški študijski knjižnici. Na rastavo so povabili časnikarje lokalne radiotelevizije. V sodelovanju s Koroško študijsko knjižnico bodo udeleženke študijskega krožka pripravile ure pravljic ter praznični aranžma in majhna darila za otroke. Na koncu so sestavile načrt za naslednje srečanje in vsaka je bila pripravljena, da bi prevzeti določeno nalogu pri nadalnjem delu.

Kako nadomestiti meso z "mesom"

Mentor krožka Marjan Trdina je animiral skupino ljudi, ki so se za brezmesno prehrano že zanimali, vendar ne dovolj, da bi se sami odločili za študij literature, zbiranje receptov in samostojno izdelavo ali pripravo zdrave hrane. Zbrali so tovrstno literaturo o zdravem načinu prehranjevanja ter na podlagi le-te in nasvetov, ki jih je ponudil mentor, skušali pripraviti različne jedi iz pšeničnega glutena in sojinega sira. Člani so imeli tudi pokušnjo zdrave hrane. Za konec delovanja študijskega krožka pripravljajo kratko zloženko z navodili za izdelavo glutena in sojinega sira. V krožku najpogosteje uporabljajo metodo dela v majhnih skupinah.

Vsebino in delovanje krožka so udeleženci predstavili na kontaktni oddaji radia Slovenj Gradec.

Jasmina Mirčeva, ACS (Novičke, januar '95)

Pregled izobraževalne dejavnosti Andragoškega centra v preteklem letu

Leto 1994 je za nami. Bilo je uspešno, nabit z izobraževalno dejavnostjo in na Andragoškem centru smo zadovoljni, saj je udeležencev, ki se vključujejo v naše izobraževalne programe, vsako leto več. Lani se je njihovo število izrazito povečalo.

V številkah bi to pomenilo, da smo imeli v letu 1994 108 izobraževalnih dni, ki se jih je udeležilo 684 udeležencev. (Ker imamo tudi dalše oblike izobraževanja, je vsak udeleženec upoštevan samo enkrat; drugače bi bila številka bistveno večja, in sicer 1245 udeležencev.)

V okviru Andragoškega centra pa so potekale tudi druge dejavnosti (sejmi, konference, prireditve, ...), skupaj 24 dni.

V preteklem letu je bilo 21 srečanj ob petkih, od teh 8 za zunanje udeležence. Bila so dobro obiskana, nadaljevali jih bomo tudi v letu 1995. Enkrat na mesec bodo lahko predstavili svojo dejavnost zunanji udeleženci.

Ves čas smo se trudili in se bomo še, da se bodo udeleženci pri nas dobro počutili in da bodo odhajali iz Andragoškega centra zadovoljni, polni novih zamisli in seveda z željo po nadaljnjem izobraževanju. Izobraževanje je potekalo večinoma v majhnih skupinah, tako da so lahko udeleženci ves čas sodelovali in pomagali ustvarjati prijetno razpoloženje, ki je za učenje zelo pomembno.

Če strnemo celotno izobraževalno dejavnost v preteklem letu, lahko rečemo, da je za nami 153 dni izobraževanja, to pomeni, da smo imeli izobraževanje na en dan in pol.

Naj naštejemo nekaj programov, ki smo jih pripravili in jih bomo izvajali tudi letos: Izobraževanje učiteljev za izvajanje programov za življenjsko uspešnost, Usposabljanje vodilj in mentorjev študijskih krožkov, Trening voditeljev moderatorjev izobraževanja, Odrasli si želijo učinkovitega učitelja-instruktorja, Učinkovita komunikacija za gozdarske inšpektorje, Izobraževanje mentorjev v Centru za mlajše odrasle, Prosojnjica pri izobraževanju odraslih, Video pri izobraževanju odraslih, Učinkovita komunikacija z nevrolingvističnim programiranjem, Vizualizacija-mišljenja...

Zdenka Birman-Forjanič, ACS (Novičke, januar '95)

Usposabljanje za življenjsko uspešnost

Programi UŽU za mlade brezposelne odrasle

Programi UŽU so namenjeni brezposelnim mlajšim odraslim, starim do 27 let, z manj kot 10 leti šolanja (končana ali nedokončana osnovna šola ali nedokončana poklicna ali srednja šola) oziroma brez poklica.

Ta skupina mladih je v še posebno neugodnem položaju na trgu delovne sile. Brez izobrazbe in delovnih izkušenj na trgu niso konkurenčni, v izobraževanje pa se iz različnih razlogov ne vključujejo. Tako postajajo kategorija dolgotrajno brezposelnih in "teže zaposljivih". Lani junija jih je bilo med brezposelnimi mlajšimi odraslimi med 15 in 26 let 32 %, med njimi pa je dobra tretjina takih, ki so se šolali manj kot 10 let.

Razlogi za tolikšno število brezposelnih mladih brez izobrazbe so tako v družbenih spremembah zadnjih nekaj let kot tudi v nekaterih lastnostih te skupine mladih. Gospodarske in politične spremembe v Sloveniji so povzročile težave mladine, stare od 15 do 27 let, to je starostna meja, ki je določena z vstopom v srednjo šolo in s starostno mejo, ko študentje končajo študij. To skupino mladih so najbolj prizadele tele spremembe:

- Bistveno so se zmanjšale možnosti za izobraževanje (omejevanje vpisa na 40 % srednjih šol, za dve tretjini študijskih programov je bil sprejet sklep o omejitvi vpisa).
- Zmanjšale so se možnosti za zaposlitev; število mladih brezposelnih, mlajših od 26 let, se je povečalo od 14 530 v letu 1989 na 51 519 v letu 1993; to je povečalo zanimanje mladih za nadaljnje izobraževanje, vendar se varj ne morejo vključiti zaradi pomankljivega temeljnega znanja ali pa zato, ker niso bili uspešni.
- Mladi, ki imajo manj let šolanja, nimajo stvarnih možnosti za vključevanje v študij, teže dobijo zaposlitev ali plačano delo, zmanjšujejo se tudi možnosti za delovanje v življenjskem okolju.
- Družinam, ki so pred gospodarsko krizo še lahko blažile ekonomske in socialne stiske svojih otrok, ki jih je povzročilo neprimerno delovanje državnih institucij, se je socialni položaj tako poslabšal, da te naloge ne morejo več opravljati.
- Povečanih težav, ki jih ima ta ciljna skupina, ne morejo reševati niti oblike pomoči v institucijah, ki so pred tem obvladovale položaj in ustrezeno pomagale, niti povečanje števila vpisnih mest na nekaterih šolah.

Pri teh mlajših odraslih zasledimo tele posebnosti vedenja in odnosa do izobraževanja in jih bo treba upoštevati pri načrtovanju izobraževalnega programa:

- povečini imajo negativen odnos do izobraževanja in slabe izkušnje iz prejšnjega šolanja (neuspešnost), zato vsakršno izobraževanje odklanjajo;
- negotovost, strah in nesamostojnost pri učenju, slaba vzdržljivost ob miselnih dejavnostih, šibke učne navade in tehnike;
- pomanjkanje samozavesti, močna socialna kontrola vedenja, zadržanost in anonimnost, strah pred izstopanjem in nastopanjem;
- nižji socialni položaj (slabše gmotno stanje, majhen ugled in socialna vplivnost);

- tesne socialne vezi s svojim okoljem, vendar redke vezi z višjimi socialnimi sloji;
- posebne rabe pismenosti, poseben jezik prakse in okolja (žargon);
- ne zavedajo se, da se učijo tudi v vsakdanjih okoliščinah, zato ne izrabijo možnosti izkušenjskega učenja.

Cilj vključevanja mladih v program UŽU

Slošni cilj vključevanja mladih v programe UŽU je pridobivanje in razvijanje spremnosti in znanja branja, pisanja (branje, razumevanje in tvorjenje besedil), računanja v vsakdanji rabi in socialne komunikacije ter razvijanje tistih osebnostnih potez, stališč in vrednot, ki so potrebne za delovanje v spominjajočih se socialnih okoljih. Cilj programa je tudi sprememba v osebnostni usmerjenosti mladih udeležencev in izboljšanje učinkov tega ravnanja, in ne le zgolj pridobivanje različnega znanja in spremnosti.

Program je novost v ponudbi izobraževalnih programov za odrasle

Za to skupino mladih so bili v preteklosti na voljo le šolski programi (OŠ za odrasle, programi USO in drugi programi poklicnega ali srednješolskega izobraževanja). Program UŽU je prvi neformalni izobraževalni program, namenjen tej populaciji v Sloveniji, in pomeni novost v ponudbi izobraževalnih programov za odrasle. Njegove značilnosti so:

- izvajajo ga po posebnem programu usposobljeni učitelji;
- za udeležence je pripravljeno posebno učno gradivo,
- program obsega 120 ur, in se lahko, glede na potrebe določene skupine, podaljša;
- nešolske oblike izpeljave;
- dosledno upoštevanje andragoškega ciklusa pri načrtovanju in izvajанию izobraževanja;
- posebne neselektivne metode vključevanja mladih odraslih v program;
- neizločevalne metode vrednotenja znanja: to lahko prispomore k motivaciji za izobraževanje ter k pozitivnemu odnosu mladih do izobraževanja in učenja.

Dozdajšnje izpeljave programa

V šolskem letu 1993/94 je program izvajalo 11 izvajalcev, 7 ljudskih univerz in 4 zasebne izobraževalne organizacije. Program je izvajalo 17 učiteljev, ki so se usposabljali v programu Usposabljanje učiteljev za izvajanje programov UŽU. V program je bilo vključenih 160 mladih brezposelnih odraslih, to pomeni 0,4 odstotka vseh brezposelnih odraslih.

Program izobraževanja učiteljev za izvajanje programov UŽU

Značilnosti ciljne skupine mlajših brezposelnih odraslih so narekovali vsebino in posebne pogoje vključevanja prihodnjih učiteljev v program.

Cilji programa izobraževanja učiteljev so:

- usposabljanje za izvajanje programov UŽU;
- pridobivanje znanja o značilnostih ciljne skupine;

- pridobivanje znanja o značilnostih socialnega okolja, v katerem živijo udeleženci.

Program usposablja učitelje za poučevanje po andragoškem ciklusu, oblikovanje individualiziranih učnih načrtov, za uporabo različnih metod poučevanja (projektno učno delo), razvijanje posebnega učnega gradiva itn.

Oblike izvedbe programa

Program je sestavljen iz:

- seminarjev in delavnic,
- samostojnega dela pod mentorjevim vodstvom,
- nastopov in hospitacij učiteljev.

Prednosti, ki jih prinaša vključitev v program

- omogoča brezplačno usposabljanje izvajalcev;
- omogoča kandidiranje za pridobitev javnih sredstev Ministrstva RS za šolstvo in šport in Republiškega zavoda za zaposlovanje za izvajanje programov.

Program je vpisan v letnjem katalogu programov nenehnega strokovnega spopolnjevanja pedagoških delavcev. Po opravljenem programu dobijo učitelji potrdilo, s tem pa tudi točke za napredovanje. Program je ocenjen s 4 točkami.

Pogoji za vpis v program

Formalni pogoji:

- višje- ali visokošolska izobrazba;
- opravljen intervju s timom ACS.

Drugi pogoji:

- izkušnje v izobraževanju ali svetovanju odraslim,
- pripravljenost za nenehno spopolnjevanje,
- veselje do dela z mladimi brez posebnimi z navedeni značilnostmi,
- sposobnost obvladovanja pojavov v skupini in uresničevanje demokratičnega modela vodenja.

Merila za izbiro kandidatov

Kandidate bomo izbrali na podlagi priložene dokumentacije in po opravljenem pogovoru z njimi na ACS. Pri izbiri bodo imeli prednost kandidati, ki bodo bolje izpolnjevali razpisne pogoje. Poleg tega bodo imeli pri vključevanju prednost:

- učitelji z območij, kjer se programi UŽU še ne izvajajo in kjer še ni usposobljenih učiteljev,
- ustanove, ki že imajo enega usposobljenega učitelja.

V izobraževanje bomo vključili skupino 15 učiteljev. Če se bo prijavilo več kandidatov, ki bodo ustrezaли razpisnim pogojem, bomo upoštevali vrstni red prijav in kandidate vključili v izobraževanje naslednje leto.

Mag. Ester Možina, ACS(Novičke, januar '95)

=====

Pridobivanje kvalifikacij v certifikatnem sistemu

Ob pripravi nove konцепцијe poklicnega izobraževanja v Sloveniji se je odprlo tudi vprašanje umestitve neformalnega poklicnega izobraževanja v sistem poklicnega izobraževanja. Prišlo je do pobude o vpeljavi certifikatnega sistema, ki bi v sistemu dela omogočal ugotavljanje in potrjevanje poklicnih kvalifikacij ne glede na poti njihovega pridobivanja. Tako potrjene kvalifikacije bi veljale na trgu dela, na trgu izobraževanja pa le po poprejšnjem ugotavljanju enakovrednosti standardov znanja s standardi v formalnem poklicnem in strokovnem izobraževanju. Certifikatni sistem naj bi predvsem omogočil:

- pridobivanje poklicnih kvalifikacij odraslim, ki niso končali programov formalnega izobraževanja;
- poklicno napredovanje na isti izobrazbeni ravni z nadgrajevanjem in razširjanjem poklicne in strokovne izobrazbe;
- postopno pridobivanje poklicne izobrazbe v postopku ugotavljanja enakovrednosti standardov in pridobivanje poklicne izobrazbe po delih programa;
- večjo usklajenost programov izobraževanja, spopolnjevanja in usposabljanja za odrasle s potrebami dela.

V letu 1994 je bil na pobudo Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve in ob sofinanciranju Ministrstva za znanost in tehnologijo ter Ministrstva za šolstvo in šport v Andragoškem centru Slovenije pripravljen predlog modela postopka pridobivanja certifikatov o poklicnih kvalifikacijah, ki obsega:

- opredelitev certifikatnega sistema;
- razmejitev med kvalifikacijami, poklicno izobrazbo in poklicev;
- umestitev certifikatnega sistema v sistem poklicnega izobraževanja;
- opredelitev temeljnih elementov, ki določajo certifikatni sistem;
- opredelitev temeljnih nosilcev in njihovih obveznosti in pristojnosti.

Kot izhodišče za pripravo so rabile ugotovitve prejšnje študije, v kateri smo preučili temeljna vprašanja določanja kvalifikacij, njihove vsebinske strukture, razvoja in ugotavljanja, ter naredili primerjalno analizo sistemov postopkov pridobivanja kvalifikacij

in njihovega priznavanja v nekaterih evropskih državah (Nemčija, Francija, Danska, Velika Britanija) in v Sloveniji.

Ugotovitve kažejo, da je to področje zelo raznoliko urejeno. Razlike nastajajo v delitvi formalne odgovornosti, dostopnosti do kvalifikacij, organiziranosti ocenjevanja in podeljevanja listin ter njihove vrednosti na trgu dela in trgu izobraževanja. Od tega, kdo podeljuje listine, sta praviloma odvisni tudi njihova ekonomska in socialna vrednost. Listine o izobrazbi, ki se podeljujejo v izobraževalnem sistemu, niso zmeraj samodejno priznane tudi v sistemu zaposlovanja.

Ko gre za pridobivanje in potrjevanje kvalifikacij odraslih, je vse bolj pomembno spoznanje, da prijemi, ki veljajo za mladino, ki je končala obvezno izobraževanje, niso ustrezeni tudi za odrasle. Spodbuja se vpeljevanje novosti, ki upoštevajo posebnosti in možnosti odraslih.

Predlagani model certifikatnega sistema temelji na izhodišču, da certifikati o poklicnih kvalifikacijah niso nadomestilo za spričevala in diplome o poklicni in strokovni izobrazbi, marveč te le dopolnjujejo. Zato je zmotno je pričakovanje, da bo to vzporedna pot za pridobivanje izobrazbe. Kvalifikacije, potrjene v certifikatnem sistemu, so nadgradnja formalne poklicne in strokovne izobrazbe, ko gre za isto poklicno ali strokovno področje, in njegovo razširitev, če gre za dodajanje znanja in spretnosti z drugih poklicnih in strokovnih področij. Lahko so definirane tudi ožje in so omejene le na posamezne poklice ali naloge v neki širši poklicni skupini, za katero je zagotovljeno poklicno izobraževanje. V tem primeru so poklicne enote oblikovane tako, da se lahko samostojno potrdijo na trgu dela. Z ustrezno verifikacijo in kombinacijo posameznih poklicnih enot se lahko pridobi tudi poklicna izobrazba oziroma poklic.

Kvalifikacije se ugotavljajo in potrjujejo na podlagi standardov znanja, ki jih sprejme telo, pristojno za poklicno izobraževanje na nacionalni ravni. To zagotavlja njihovo prenosljivost v različne delovne sisteme. Pri ugotavljanju in potrjevanju kvalifikacij sodelujejo predstavniki stroke, delodajalcev in delavcev. Postopek ugotavljanja in potrjevanja bo moral omogočati oboje, neposredno ugotavljanje in potrjevanje znanja, spretnosti in sposobnosti za tiste, ki se niso izobraževali po programih formalnega izobraževanja, usposabljanja in izpopolnjevanja, in priznavanje izobraževalnih programov in potrdil, pridobljenih s preverjanjem v drugih institucijah (centri za ugotavljanje in potrjevanje znanja v izobraževanju odraslih) z ugotavljanjem primerljivosti standardov znanja.

Certifikatni sistem bi bil v pristojnosti ministra za delo, dejavnosti za njegovo vpeljevanje in delovanje pa bi bile pretežno umeščene v telesa in inštitucije poklicnega izobraževanja in posredovanja med ponudbo in povpraševanjem po kvalifikacijah. Pristojne zbornice in ministrstva določajo poklice na posameznih ravneh, za katere je mogoče pridobiti certifikat o kvalifikacijah, in tudi standardi znanja se pripravljajo v intenzivnem sodelovanju s pristojnimi zbornicami in združenji ter ministrstvi.

Potrjevanje kvalifikacij v certifikatnem sistemu lahko zaživi in se uveljavi samo, če se bodo za to potrudili vsi njegovi temeljni nosilci. Treba je zagotoviti ustrezeno vrednost certifikatov, na nacionalni ravni pa mehanizme, ki bodo spodbujali izobraževanje in usposabljanje odraslih v programih, ki bodo vodili k nacionalno veljavnim potrdilom. Poleg nacionalno veljavnih certifikatov bodo še zmeraj tudi certifikati, veljavni na ravni panog in strok in interne kvalifikacije v podjetjih; pri tem bo zagotovljena možnost za ugotavljanje primerljivosti standardov in verifikacijo na nacionalni ravni.

Mag. Angelca Ivančič, ACS (Novičke, februar '95)

Poročilo o mednarodni konferenci

Izobraževanje odraslih v prehodnem obdobju

Konferenca, ki je bila 10. in 11. marca 1995 na Andragoškem centru Slovenije v Ljubljani, je nastala na podlagi mednarodnega raziskovalnega projekta Stanje v raziskovanju izobraževanja odraslih v Evropi (State of the Art Study of Research on the Education of Adults In the European Countries), ki ga je podprlo Evropsko združenje za raziskovanje izobraževanja odraslih (European Society for Research on the Education of Adults - ESREA), izvajal pa se je v letih 1993 in 1994. Študija je del globalnega projekta Svetovni trendi v raziskovanju izobraževanja odraslih (Adult Education Research - World Trend Analysis); financiral ga je UNESCO, vodil pa Unescov Inštitut za izobraževanje iz Hamburga. Del projekta, ki ga izvaja ESREA se je uresničeval v dveh delih; za zahodnoevropske države (koordinator je bil dr. Barry Hake iz Univerze v Leidnu, Nizozemska) in za srednje in vzhodnoevropske države (koordinator dr. Zoran Jelenc, Andragoški center Slovenije, Ljubljana). Pri tem delu je sodelovalo 12 držav in od teh jih je 11 podalo nacionalna poročila (Bolgarija, Češka, Hrvaška, Estonija, Litva, Latvija, Madžarska, Poljska, Romunija, Rusija in Slovenija - Slovaška ni posredovala poročila). Na podlagi nacionalnih poročil, dopolnjenih z drugimi razpoložljivimi viri informacij, je dr. Jelenc pripravil regionalno pregledno poročilo. Med potekom projekta so koordinator projekta in tudi sodelujoči iz 12 držav izrazili željo, da bi v raziskavi in pri končnem poročilu sodelovale vse srednje in vzhodnoevropske ter baltiške države. Pokazalo se je, da tega v času, ki ga je za raziskavo predvidel UNESCO, ni bilo mogoče uresničiti.

Po uradni obravnavi Unescovega projekta, na srečanju septembra 1994 v Montrealu, Kanada, je Andragoški center Slovenije pod vodstvom dr. Zorana Jelenca predlagal, naj bi se sodelovanje, ki se je začelo z raziskavo Stanje v raziskovanju izobraževanja odraslih, nadaljevalo in razširilo. Ta prizadevanja so pripomogla k izpeljavi konference v Ljubljani marca 1995, ki so jo finančno podprli Slovenska nacionalna komisija za Unesco (s tem denarjem naj bi se poravnali tako stroški za organizacijo konference

kot tudi potni stroški za udeležence konference) in slovenska ministrstva, v omejenem obsegu pa tudi Fondacija Soros (Open Society Found).

Na konferenco sta bila povabljena po dva zastopnika vsake države: poleg poglavitnih avtorjev poročil iz držav, ki so že sodelovali pri raziskovalnem projektu, je bil na konferenco povabljen še po en zastopnik iz vsake države; predlagano je bilo, naj bi bila to oseba, ki v svoji državi pozna sestavo izobraževanja odraslih ter politiko in upravljanje na tem področju. K sodelovanju so bili povabljeni tudi strokovnjaki iz nekaterih držav, ki doslej niso sodelovali, to pa so Albanija, Makedonija, Belorusija, Moldavija in Ukrajina. Od 17 povabljenih držav se jih je konference udeležilo 14, konference se niso udeležile Albanija, Slovaška in Ukrajina. Povabljena sta bila tudi Dr. Bary Hake, Sekretar združenja ESREA in Jindra Kulich, priznani strokovnjak za izobraževanje odraslih v državah srednje in vzhodne Evrope, dolgoletni vodja Centra za nadaljevalni študij pri Univerzi Britanska Kolumbija v Vancouvrju. G. Kulich je bil predlagan za moderatorja konference. Skupaj se je konference udeležilo 29 udeležencev, 24 iz tujine^{*} in 5 iz Slovenije.

Organizator je predlagal, naj bi konference:

- spodbudila razvoj izobraževanja odraslih v srednje- in vzhodnoevropskih ter baltiških (SVEB) državah tako, da bodo našle svojo pot iz krize, v kateri so zdaj;
- nadaljevala in okreplila študij smeri razvoja izobraževanja odraslih v državah v prehodnem obdobju;
- spodbudila sorazmerno nenehno in intenzivno sodelovanje med državami SVEB pri razvijanju in raziskovanju izobraževanja odraslih;
- omogočila dogovor o institucionalnih rešitvah, ki jih zahtevajo postavljeni cilji;
- okreplila in razširila mednarodno sodelovanje med državami SVEB in nakazala pot, kako povečati njihovo skupno delovanje na širšem mednarodnem prizorišču.

Udeleženci so te cilje sprejeli na prvem srečanju, na predvečer uradnega začetka konference.

Delo konference je potekalo plenarno in v dveh delovnih skupinah, ki sta dobili posebne naloge.

Ob začetku konference so udeležence pozdravili dr. Jelenc v imenu organizatorja - ACS, dr. Pavle Zgaga, državni sekretar pri Ministrstvu za šolstvo in šport in Zofka Klemen Krek, generalna sekretarka Slovenske nacionalne komisije za Unesco, ki je zaželeta organizatoju in udeležencem, da uresničijo cilje konference in zagotovila ACS nadaljnjo podporo Komisiji pri prizadevanjih za sodelovanje v tem delu Evrope. Program konference je vseboval telesne uvodne predstavitve:

- študijo Trendi pri razvoju raziskovanja izobraževanja odraslih v državah srednje in vzhodne Evrope;
- primer Slovenije, pri tem pa zlasti delo ACS ter univerz v Ljubljani in Mariboru;
- zanimiva razvojna projekta na ACS: Študijski krožki in Ali znaš zagovarjati svoje pravice? - ta je nastal v sklopu programa za demokracijo Phare.

Delovni skupini sta obravnavali dve temi: (1) metodologijo in potek raziskovanja pri študiji Stanje v raziskovanju izobraževanja odraslih in možnosti za nadaljevanje študije; (2) podobnosti in razlike pri razvijanju politike, strategije in sistemov izobraževanja odraslih ter možnosti za njihovo oblikovanje in vzdrževanje.

V sklepnom delu konference so udeleženci podali predloge in priporočila za nadaljnje delo pri razvijanju izobraževanja odraslih v svojih državah, za dvo- in večstransko sodelovanje med državami SVEB pri raziskovanju in razvijanju izobraževanja odraslih ter za sodelovanje z državami zunaj tega območja in z mednarodnimi organizacijami. Udeleženci so soglasno menili, da mora razvoj izobraževanja odraslih temeljiti predvsem na njihovih močeh in medsebojni pomoči. Vsakršno sodelovanje in zunanjia pomoč morata temeljiti na enakopravnem sodelovanju udeleženih strani.

Razpravljalci so navedli, da potrebujejo (vrstni red, v katerem so napisani predlogi, ni pomemben):

- mednarodno mrežo za raziskovanje in poučevanje pri visokošolskem izobraževanju in izobraževanju odraslih;
- mednarodni center za raziskovanje in usposabljanje v izobraževanju odraslih;
- regionalno kordinacijsko središče (clearinghouse) za raziskovanje in razvoj izobraževanja odraslih;
- raziskovalno mrežo pri ESREA za države SVEB v prehodnem obdobju;
- razširitev študije Stanje pri raziskovanju izobraževanja odraslih na vse države tega območja;
- enakopravno uporabo nemščine, ruščine in angleščine na tem območju; neobvladovanje jezika ovira razvijanje mednarodnega sodelovanja;
- regionalno združenje za balkanske države;
- bazo podatkov o prejšnjih raziskavah v izobraževanju odraslih in tistih, ki potekajo;
- bazo podatkov o raziskovalcih, ki preučujejo izobraževanje odraslih;
- nacionalne koordinatorje - osebe za povezavo, ki bodo pospeševala povezovanje v mreže in razvijale sodelovanje;
- regionalno združenje za izobraževanje odraslih v državah SVEB;
- fundacijo za izobraževanje odraslih v državah SVEB;
- objavljanje povzetkov raziskav / regionalna znanstvenoraziskovalna revija;
- poletno šolo za strokovni razvoj raziskovalcev.
- V vsaki državi morajo posebno pozornost nameniti strategiji razvoja zakonodaje za izobraževanje odraslih, vseživljenjsko učenje in zagotavljanje pravic udeležencev do izobraževanja;
- Ustrezna telesa v Svetu Evrope in Evropski skupnosti je treba seznaniti s priporočili konference;
- priporočila konference pa poslati tudi Unesco v Parizu in Unescovemu inštitutu za izobraževanje v Hamburgu o priporočilih konference;
- Slovensko nacionalno komisijo za Unesco naj bi zaprosili, da seznaní vse nacionalne komisije v državah SVEB s konferenco in njenimi priporočili.

Udeleženci so predlagali še teče akcije:

1. Udeleženci iz Makedonije bodo priredili poletno šolo za izobraževanje odraslih na Ohridu v letu 1996, delovni jezik bo angleščina.
2. Udeleženci iz Estonije bodo v letu 1996 organizirali seminar v sklopu ESREA na temo Vloga izobraževanja odraslih v procesu Evropske integracije.
3. Dr. Ana Krajnc z Univerze v Ljubljani je seznanila udeležence s poletno šolo za vodilne strokovnjake pri izobraževanju odraslih, ki bo v Sloveniji od 3. do 8. junija letos. Udeležba je omejena na 40 udeležencev, nekaj prostih mest bo na voljo tudi za udeležence iz tujine; pogovorni jezik bo slovenščina.

Udeleženci so enoglasno predlagali teče skupne akcije:

1.Ustanovitev raziskovalne mreže za države v prehodnem obdobju pri ESREA

Dr. Jelenc je od združenja ESREA že dobil načelno soglasje. Predlog bo poslan Upravnemu odboru ESREA septembra 1995. Dr. Hake je kot Sekretar ESREA zagotovil udeležencem, da bo ESREA sodelovala pri uresničevanju predloga.

2.Dopolnitve tistega dela poročila študije Stanje pri raziskovanju izobraževanja odraslih, ki obravnava države SVEB-a

Dr. Jelenc bo skušal dobiti dopolnjena nacionalna poročila iz držav, ki že sodelujejo, in še nova poročila iz tistih, ki doslej niso sodelovali. Udeleženci so bili enotnega mnenja, da je treba dopolniti tudi poročilo iz Srbije (poročilo je bilo izločeno iz Unescovega projekta, ker so Združeni narodi prepovedali mednarodno sodelovanje s Srbijo). Nove informacije je treba oddati do 15. junija 1995. Po tem datumu bo dr. Jelenc pripravil dodatek k zdajšnjemu poročilu, ACS pa bo izdal monografijo, ki bo vsebovala nacionalna poročila in končna poročila z obeh regij. Publikacija bo pripravljena do Evropske konference v Avstriji septembra 1995. Udeleženci so zagotovili dr. Jelencu, da mu bodo pomagali zbrati informacije, potrebne za dopolnitev študije.

3.Ustanovitev Regionalnega centra za raziskovanje in razvoj izobraževanja odraslih v državah SVEB-a na Andragoškem centru Slovenije v Ljubljani

Dr. Jelenc se je v imenu ACS strinjal s predlogom, da bi ustanovili center in omogočili uresničitev njegove vloge (zbiranje in pretok informacij, pospeševanje regionalnega sodelovanja) v takšnem času in obsegu, kot bodo to dopuščale gmotne in kadrovske možnosti na ACS. Sprejet je bil predlog, da bo dr. Jelenc zagotovil vodenje Centra, delovanje in učinkovitost tega pa bosta odvisna od podpore in sodelovanja udeležencev iz vseh državah SVEB.

Konferanca je dosegla večino zastavljenih ciljev, udeleženci pa so se soglasno dogovorili o uresničevanju poglavitnih ciljev konference.

Udeleženci so se ob koncu konference zahvalili slovenski Vladji in Slovenski nacionalni komisiji za Unesco, ker sta podprtli konferenco, dr. Jelencu za njegov pomembni prispevek k študiji Stanje pri raziskovanju izobraževanja odraslih, za njegova prizadevanja, ki so omogočila, da je konferenca sploh bila, za sporazume o prihodnjem sodelovanju ter odlično pripravljeno konferenco, ki so jo izpeljali sodelavci ACS in

tako dokazali svoje sposobnosti. Dr. Jelenc se je zahvalil udeležencem za njihov prispevek in prizadetvo delo med konferenco, ki sta zagotovila njen uspeh.

Dr. Jindra Kulich, Kanada, dr. Zoran Jelenc, ACS (Novičke, marec '95)

Meja med delom in učenjem počasi izginja

Center za tehnoško usposabljanje v letu 1994

Povečano povpraševanje po storitvah strokovnega izobraževanja zaposlenih je omogočilo, da je Center za tehnoško usposabljanje (CTU) lani več kot podvojil svojo ponudbo in dejavnost strokovnega spopolnjevanja in usposabljanja vodilnih, vodstvenih in strokovnih sodelavcev v podjetjih in družbah slovenskega gospodarstva. Organizirano in izpeljano je bilo 224 izobraževalnih in 5 izobraževalno-svetovalnih prireditev (seminari, učne delavnice, tečaji, svetovanja), v katerih se je 4881 udeležencev (povprečno 21 udeležencev na eno prireditev) skupaj izobraževalo 1135 dni ali 8466 ur. Največ povpraševanja je bilo po strokovnem usposabljanju za:

- a) trgovsko dejavnost in stroko - 4624 ur (pospeševanje prodaje, povečanje kakovosti storitev trgovine, prijave na preskus strokovne usposobljenosti ...);
  - b) izboljšanje kakovosti poslovanja ter izdelkov in storitev - 253 ur (celotna kakovost, kakovost po standardih ISO, orodje za izboljšanje kakovosti - FMEA, SPC, QAS ...);
  - c) vodenje proizvodnih enot in skupin - 163 ur (situacijsko vodenje, skupinsko delo, motivacija sodelavcev, komuniciranje s skupinami, vodenje sprememb ...) na srednji in višji ravni;
  - d) kadrovsko in izobraževalno področje in stroko - 170 ur;
  - e) učenje tujih jezikov za poklicne potrebe - 481 ur ter
- l) drugega specialnega strokovnega znanja (trženje, obvladovanje stroškov, logistik...), ki je nujno potrebno za uspešno poslovanje in konkurenčno sposobnost gospodarskih družb na zahtevnih trgih.

Izobraževalne prireditve so usmerjene izrazito praktično in uporabno, ker jih vodijo in izvajajo domači in tudi strokovnjaki, ki so se že kot menedžerji ali svetovalci dokazali z ustvarjalnim in produktivnim delom in so usposobljeni za učenje drugih. Več kot polovica izobraževalnih prireditev (seminari, učne delavnice) je bila izpeljana v podjetjih ali njihovi bližini, v učni proces pa so bili uvrščene tudi posebne naloge in problemi naročnikov. Pri tem se je še posebno potrdilo pravilo, da so dosežki (ekonomika) bistveno večji takrat, ko se takšnega strokovnega usposabljanja udeležujejo tudi najvišji vodilni ali pa le-ti tak učni proces vsaj dejavno spremljajo. Prav tako lahko govorimo o donosnih naložbah v izobraževanju, ko le-to poteka po relevantnem programu in

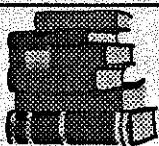
načrtu z razvojno strategijo podjetij. Na podlagi izkušenj lahko postavimo tezo, da spodbujajo strokovno izobraževanje in usposabljanje predvsem v tistih gospodarskih družbah, kjer imajo že bolj jasno lastniško strukturo ter poslovno in razvojno strategijo, kjer so bolj izpostavljeni močni mednarodni tekmovalnosti ter imajo sposobno in izobraženo vodilno osebje.

Občutno se povečuje število podjetij, naročnikov storitev CTU, kjer prevladuje prepričanje, da je mogoče predvsem z izobraženimi in poklicno usposobljenimi ter primerno motiviranimi sodelavci dosegati večjo kakovost in produktivnost, ter spodbujati podjetniško kulturo in zadovoljstvo. Izobraževanje zaposlenih je lahko tudi zelo uspešna metoda za njihovo motiviranje. To je predvsem prepričanje, da se je treba opreti na lastne (notranje) vire ter da uspešnost gospodarske družbe in kolektiva ni odvisna samo od peščice zaposlenih ali izobraženosti in dobrih zamisli vodstva, temveč predvsem od izobraženosti in poklicne usposobljenosti ter zadovoljstva večine kolektiva. Takšne cilje pa je mogoče dosegči - tako kot to dokazuje že več desetletij praksa v razvitem svetu - s stalnim učenjem in motiviranjem ljudi. Zato namenijo v gospodarsko razvitih deželah vsako leto več kot 2% prihodka za izobraževanje zaposlenih in s tem zagotavljajo po približno 40 ur organiziranega izobraževanja na zaposlenega.

Takšnemu izobraževanju so namenjene učne vsebine izobraževalnih prireditev CTU, ki podajajo ustrezno strokovno in tehnološko (trdo) znanje ter psihosocialno (mehko) znanje in spremnosti, ki je potrebno za produktivno in tržno učinkovito uporabo strokovnih vsebin. Meja med učenjem in delom čedalje bolj izginja, povezava med vodenjem in učenjem pa postaja vse bolj nujna in odločilna.

Skratka, prihaja čas za novo znanje ter večjo ustvarjalnost in kakovost.

Janez Kapun, CTU (Novičke, marec '95)

Bralcem Novičk sporočam, da je knjižnica ACS odprta za obiskovalce v sredo in petek dopoldne od 10. do 12. ure ter v ponedeljek in četrtek popoldne od 14. do 16. ure. Vabljeni.

Avtorje prosim, da pošiljajo svoje prispevke za Novičke na računalniški disketti (to bom vrnil), ker nam s tem prihranijo delo s prepisovanjem.

Urednik

